

Letalska nesreča blizu Sarajeva: ministrski predsednik Bijedić mrtev

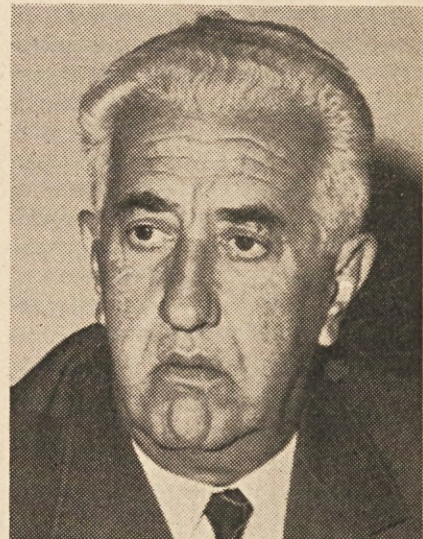
Jugoslovanski ministrski predsednik Džemal Bijedić je v torek dopoldne pri letalski nesreči v bližini Sarajeva tragično izgubil svoje življenje. Bijedić je bil na poti iz Beograda v Sarajevo, med hudim snežnim metežem pa je bila prekinjena radijska povezava letala z vojaškim letališčem Sarajevo. Kot se je pozneje izkazalo, je letalo tipa lear-jet zadelo v neko goro. Džemal Bijedić, njegova soproga Rasija ter ostali člani posadke — vsega skupaj osem oseb — so bili na mestu mrtvi. V bližini vasi Kresovo, 40 kilometrov od glavnega mesta Bosne, so našli ostanke letala ter trupla.

Predsednik Zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije se je šele

dobro uro pred nesrečo poslovil na beograjskem letališču od jugoslovanskega predsednika Tita, ki je odletel v Libijo na državni obisk.

Džemal Bijedić je bil v 60. letu svojega življenja. Rodil se je leta 1917 kot sin trgovca v Mostaru v Hercegovini. Leta 1941 je bil eden od mož prve ure, ko se je bilo treba boriti proti nacističnemu okupatorju. Tito je pokojnega poveril s političnimi nalogami v partizanski vojski. Po vojni je postal tajnik komunistične partije v Tuzli v Bosni, bil minister za delo, član centralnega komiteja KP Bosne ter član CK Zveze komunistov Jugoslavije. Leta 1971 je postal predsednik Zveznega izvršnega sveta in leta 1974 za nadaljnja štiri leta

potrjen v tej funkciji. V dobi, ko je predsedoval jugoslovanski zvezni vladi, je prišlo do odločilnih napredkov v spremembi jugoslovan-

ske ustave ter v samoupravnem socializmu.

V sredo dopoldne je bila žalna seja Zvezne skupščine SFR Jugoslavije. Ta organ je pristojen tudi za imenovanje naslednika. Zvezna skupščina je razglasila petek za dan žalovanja. Ta dan bodo pokopali jugoslovanskega ministrskega predsednika.

Predsedstvo NSKS je še v torek popoldne poslalo Zvezni skupščini v Beograd brzojavno s sledečim besedilom: Ob tragični smrti izvršnega državnika in prijatelja koroških Slovencev predsednika ZIS Džemala Bijedića izreka predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev Zvezni skupščini SFR Jugoslavije svoje globoko sočutje ob teški izgubi. Pokojni je kot prvi jugoslovanski predsednik vlade takoj po pogromu na dvojezične napise na Koroškem sprejel 17. novembra 1972 zastopstvo koroških Slovencev, jim zagotovil podporo svoje vlade ter zahteval od avstrijske zvezne vlade rešitev narodnostnega vprašanja v soglasju s prizadeto manjšino. Ta zahteva ima tudi danes svojo veljavo. Naše sočutje velja tudi sorodnikom žrtev sarajevske letalske tragedije.

Seja NSKS

Popolno soglasje je vladalo na seji predsedstva Narodnega sveta koroških Slovencev dne 14. januarja 1977 glede vseh nadaljnjih akcij v zvezi z uveljavitvijo naših pravic iz člena 7 avstrijske državne pogodbe. Predvsem je predsedstvo odobrilo vse sklepe koordinacijskega odbora obeh osrednjih organizacij, ki določajo, da bomo koroški Slovenci zahtevali od zvezne vlade globalno zaščito slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Glede posvetov se stališče koroških Slovencev ni spremenilo, kar pomeni, da osrednji organizaciji odklanjata sodelovanje v letih in ponovno zahtevata vpoklic seje kontaktnega komiteja pri zveznem kanclerju. (O tem glej poseben članek.)

V nadaljnjem poteku seje je predsedstvo podrobno obravnavalo situacijo koroških Slovencev na področju šolstva in otroških vrtcev.

- zmotila. Ko je šofer (na progi
- Welzenegg—Križna gora, po-
- staja pred Windischevo kasar-
- no) zagledal pečat Slovenske
- gimnazije, je dijakinji zabrusil,
- da se more s tako izkaznico
- morda voziti po Ljubljani, nika-
- kor pa ne „pri nas“. In dijaki-
- nja je plačala celotno ceno.

Po izjavah v zvezi z manjšinskimi sosveti: od dr. Kreiskega se ne damo ustrahovati!

V skrajno jeznem tonu je kancler Kreisky v torek po ministrskem svetu zavzel stališče k raznim določilom zakona o narodnih skupnostih, ki naj bi 1. februarja postal veljaven. Ministrski svet je namreč odobril nekaj odredb v zvezi s tem zakonom. Kreisky je bil velikodušen tam, kjer ga to ničesar ne stane: tudi dunajski Čehi naj bi dobili svoj sosvet. Ko pa so ga novinarji vprašali, kaj bo kancler počel z manjšinskim svetom za koroške Slovence, če le-ti odklanjajo to ustanovo, se je kancler vzrotil ter dejal, da bo kontaktni komite, ki ga želijo koroški Slovenci reaktivirati, povabil še enkrat. Zanimiva je kanclerjeva utemeljitev: akoravno dobro ve, zakaj NSKS in ZSO odklanjata sodelovanje v tem sosvetu, je dejal, da imajo Slovenci v tej zvezi razne prestižne občutke, ki jih on sicer ne razume, a jih noče raniti. Zaradi tega bo še enkrat sklical kontaktni komite, potem pa bodo obstajali le še manjšinski sosveti. Kancler je potem še nekaj izjavil o posledicah, ki jih ima nesodelovanje v tem forumu.

Predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev je k izjavam kanclerja Kreiskega po torkovem ministrskem svetu, češ da bo še enkrat sklical kontaktni komite, ker noče žaliti prestižnih občutkov koroških Slovencev, nato pa bodo obstajali le še manjšinski sosveti, ugotovil sledeče:

Predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev z vso odločnostjo zavrača izvajanje zveznega kanclerja dr. Bruna Kreiskega ter ugotavlja, da se koroški Slovenci od zveznega kanclerja nikakor ne pustijo ustrahovati. Kajti niso bili koroški Slovenci tisti, ki so doslej zabranili vsako rešitev, temveč je to zakrivila vlada, ki je v tem vprašanju popustila nemškonalističnim silam ter je s štetjem 14. novembra 1976 očitno stremela po statistični likvidaciji slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Temu naklepu pa so se koroški Slovenci uspešno zoperstavili in zvezna vlada mora končno vzeti na znanje, da zanjo ni drugega izhoda, kakor da izpolni jasna določila

državne pogodbe. Če zvezni kancler sedaj meni, da mora napram manjšini nastopiti iz pozicije močnejšega pod geslom „Jesti ali umreti“, potem je treba k temu jasno poudariti, da so bili doslej vsi zakoni sklenjeni brez sodelovanja prizadete manjšine ter so ti zakoni bili manjšini vsiljeni, tako tudi zakon o narodnih skupnostih iz leta 1976, z njim pa tudi manjšinski sosvet, ki ga kancler tako zelo poveličuje.

Narodni svet koroških Slovencev z vso jasnostjo ugotavlja, da manjšinski sosvet na noben način ni primeren, da bi rešil narodnostno vprašanje na Koroškem, ker je njegova funkcija le v tem, da svetuje zvezni vladi na njeno željo. Člani manjšinskega sosveta se morajo po besedilu zakona o narodnih skupnostih zavzemati za cilje tega zakona, katerega pa koroški Slovenci slej ko prej odločno odklanjajo, ker pomeni nadaljnjo zožitve njihovih pravic ter revizijo avstrijske državne pogodbe.

O takem sosvetu pa bi se dalo

govoriti šele tedaj, če so rešeni najbistvenjši problemi člena 7 avstrijske državne pogodbe. Manjšinski sosvet naj bi pri tem po našem mišljenju obravnaval le aktualna vprašanja v zvezi z vsakodnevnim sožitjem narodnih skupnosti.

Če izhajamo iz dejstva, da je člen 7 avstrijske državne pogodbe v največji meri še vedno neizpolnjen, je treba manjšinski sosvet v sedanjem položaju odkloniti kot nepripraven gremij za rešitev problema. Pač pa Narodni svet koroških Slovencev ponovi svoj predlog, da se skliče kontaktni komite, ker je mnenja, da bi le takšen ko-

mite bil v stanu obravnavati odprta vprašanja iz državne pogodbe na osnovi enakopravnosti ter jih končno tudi rešila. Pri tem ne izključujemo, da bi v okviru kontaktnega komiteja govorili tudi o sestavi ter načinu delovanja bodočega manjšinskega sosveta.

Z zaskrbljenostjo opozarja predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev, da se zvezni kancler iz preteklosti ter predvsem iz uspešnega bojkota od štetja posebne vrste ničesar ni naučil, ampak da je zvezna vlada na najboljši poti, da ozračje na Koroškem še nadalje neodgovorno zastruplja.

Klavzura zvezne vlade

V Bad Kleinkirchheimu je bila prejšnji teden klavzura avstrijske zvezne vlade. Pravzaprav bi morali govoriti o važnih gospodarskih vprašanjih, toda razpravljali so z izjemami le o eni temi: kaj bo z ministrom za obrambo Lütgendorfom. Kajti njegova izjava, da je pač treba revidirati državno pogodbo, če hoče priti Avstrija do raketnega orožja, je že skoraj zopet pozabljena v primerjavi s tem, česar sedaj dolžijo Lütgendorfa: 600 preciznih pušk za ostro streljanje ter 400.000 patron naj bi bilo odposlanih v Sirijo. Municija je prišla iz skladišč avstrijske zvezne vojske, in je dvakrat bila izročena trgovcu z orožjem Weichselbaumerju. Tako Weichselbaumer kot Lütgendorf sta se izgovarjala, da gre za pomoto oziroma za napačno informacijo, vendar sta se oba zapletla v protislovja. Magazina Wochenpresse in profil pa sta dokazala med drugim, da sta se Weichselbaumer in minister dobro poznala, da je lovec Lütgendorf bil večkrat pri trgovcu na lovu, da je bil Weichselbaumer istočasno v Damasku, ko se je Lütgendorf mudil tam z vojaško delegacijo; minister je napisal tudi priporočilno pismo za trgovca z vojaškim blagom.

Lütgendorf je slednjič moral obvestiti državnega tožilca, naj preiskuje proti Weichselbaumerju.

V zvezi z Lütgendorfovimi poskusom revizije državne pogodbe je velika opozicijska stranka izkopal referat, ki ga je imel dr. Pahr leta 1967 pred občnim zborom avstrijskih pravnikov. Tisti dr. Pahr, ki je medtem postal avstrijski zunanji minister in ki je ravno prejšnji teden ostro napadel Lütgendorfa zaradi njegovega poskusa, spremeniti državno pogodbo, je tedaj dejal dobesedno: „Brez da bi se tu dalje spuščal v problematiko člena 13 državne pogodbe (prepoved raketnega orožja; op. ur.), bi bilo vendar treba preveriti, če

ta določba tudi iz pravnih razlogov ni nujno potrebna revizije...“

V ostalem pa je vlada izrabila klavzuro za svojo propagando. V času splošne hude druginje in serije v nekem dnevniku o službenih avtomobilih se je vlada demonstrativno peljala z vlakom na klavzuro. Ravno minister za promet Lanc, ki ima na skrbi tudi železnice, pa je pustil priti prazen mercedes v Bad Kleinkirchheim, kajti za vožnjo nazaj geslo o varčevanju očitno ni veljalo več. V snegu pa se je minister ponesrečil.

Ob takih groteskah pa je dunajski Kurier zapisal: „Wie zum Hohn müssen wir für diese Frotzelei mit den leeren Kilometern auch noch zahlen. Wir, die wir noch für jede ihrer Zechen blechen mußten. Wir, die Blechbrüder. Sie, die Zechbrüder. Traurige Wahrheit.“

Celovec ali Ljubljana?

- „Mit so etwas kennans' vielleicht
- in Laiboch fohrn, bei uns net!“
- je bil izrek šoferja celovške
- omnibusne službe, potem ko je
- zagledal potrdilo Slovenske
- gimnazije.
- Kaj se je zgodilo? Dijakinja
- Zvezne gimnazije za Slovence
- v Celovcu Andreja Hartman sta-
- nuje na drugem kraju mesta,
- pod Križno goro (Kreuzberg) in
- ima zaradi tega tudi izkaznico
- šolskega zavoda, da ji je treba
- plačati le polovično ceno. V
- torek je izkaznico zgubila in si
- v pisarni šole pustila izstaviti
- potrdilo, da pač obiskuje Slo-
- vensko gimnazijo in da je iz-
- kaznico zgubila. S tem listom
- je računala, da ji bo treba pla-
- čati le polovično ceno. Tarifi
- so se namreč tudi v Celovcu v
- okviru splošne druginje znatno
- povišali.
- Ko je ob 16.10 hotela s to izkaz-
- nico dobiti vozno karto za po-
- lovično ceno, se je pač hudo

Nov dopisnik „Dela“ v Celovcu

Generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Bojan Lubej je povabil v torek, 18. januarja 1977, zastopnike koroškega tiska in radia na kosilo k Mlečniku v Kožentavro, kjer je predstavil novega dopisnika ljubljanskega „Dela“ na Koroškem. Novi dopisnik Marjan Sedmak, po rodu iz Svetega Križa pri Trstu, je bil prej več let dopisnik „Dela“ v Rimu in Moskvi. Konec lanskega leta je prišel v Celovec, ker se je Zvone Zorko, ki je poročal za „Dela“ in ljubljansko RTV, vrnil v Ljubljano. Generalni konzul Lubej je pri predstavitvi novega dopisnika Marjana Sedmaka in slovesu od Zvoneta Zorka poudaril naloge in možnosti tiska pri ustvarjanju boljšega spoznavanja. Objektivno poročanje bo pomagalo odstraniti ovire za medsebojno razumevanje. Nerešeno manjšinsko vprašanje je povzročilo razne težave. Manjšinsko vprašanje je namreč eden od

temeljev sodelovanja med SFR Jugoslavijo in republiko Avstrijo. Pozitivna in skupna rešitev tega vprašanja bo zagotovo podlaga za boljše sodelovanje. Časopisi naj pomagajo poiskati in ustvariti možnost za tako rešitev.

Tako se bo razvilo boljše razumevanje in tudi medsebojni odnosi bodo boljši. Na koncu je zaželel generalni konzul Bojan Lubej vse najboljše za novo leto 1977.

V imenu koroških časnikarjev se je zahvalil vodja celovškega uredništva Kleine Zeitung Heinz Stritzl. Za boljše razumevanje in sodelovanje ni neprehodnih ovir in on sam bo to podpiral, je dejal.

Potem, ko se je zahvalil Zvonetu Zorku za sodelovanje in pozdravil Marjana Sedmaka, je zaželel generalnemu konzulu Bojanu Lubeju veliko uspeha na njegovem novem položaju.

Gospodarski komentar:

Narodna banka olajšala razprodajo zemlje

Eden največjih škandalov na področju turističnega gospodarstva se je začel s 1. januarjem 1977: Avstrijska narodna banka (Nationalbank) je razveljavila prepoved uvoza deviz za nakup zemljišč in nepremičnin. Čisto na tiho, medtem ko se je pred leti na ves glas hvalila s tem, da je s prepovedjo uvoza deviz doprinesla ogromen prispevek k zaščiti pred razprodajo domače pokrajine.

Tudi s strani vladnih organov ni bilo ničesar slišati k najnovejšemu

dejstvu. Saj je tudi zvezna vlada — prav tako kot deželne vlade — sklenila zakonske ukrepe, da bi preprečila razprodajo zemljišč po najnižji ceni v D-mark. Vsi ti zakonski ukrepi pa seveda ne pomagajo ničesar, če Narodna banka sicer sklene primerne spremljevalne ukrepe, ki naj bi podpirali težnje zakona, a jih nato čisto na tiho zopet razveljavi.

● Razveljavitev prepovedi uvoza deviz pa prizadene tudi gospodarski položaj koroških Sloven-

● cev, hkrati pa tudi utegne spre-
● meniti jezikovno sliko dvojezič-
● nega ozemlja. Kupci iz Zvezne
● republike Nemčije, ki so najbolj
● zainteresirani na stranskem se-
● dežu na enem od koroških je-
● zer, te priložnosti ne bodo za-
● nemarili ter bodo ugodno prišli
● do zemljišča in bungalova. Kajti
● Narodna banka je razveljavila
● prepoved uvoza deviz očitno
● zaradi tega, ker ji primanjkuje
● deviz. Razni špekulanti, pa tu-
● di drugi prodajalci nepremič-

● nin ob jezerih pa sedijo že ne-
● kaj let bolj na suhem in potre-
● bujejo denar, tako da bodo se-
● daj oddajali zemljišča ter bun-
● galove po najnižji ceni D-mark.
● Kupci iz Zvezne republike Nem-
● čije se tega dejstva vsekakor
● zavedajo.

Za koroške Slovence pa preostane ena primerjava: za časa prve republike je prišlo mnogo denarja iz rajha za utrditev nemštva, sledili so jim za časa Adolfa „pod načrtno novo ureditvijo lastnine“ „resnični nemški ljudje“. Danes vse to ni več potrebno, saj čisto na tiho doseže metoda Narodne banke isto — brez suma, da bi se posluževala metod hvala Bogu že minule dobe...

Dunajski Kurier pa je v kratki glosi zapisal k ukrepu Narodne banke sledeče:

„Geld verdirbt den Charakter, heißt es. Sicher ist jedenfalls, daß Devisen den nationalcharakter verderben können. Die Nationalbank beweist es:

Weil die Devisen knapp werden, gibt sie das Zeichen, daß der große Ausverkauf wieder losgehen kann: Hereinspaziert! Wir geben's billig! Aber schon sehr billig.“

„Niemand verlangt von uns, dem Fremdenverkehr zuliebe große Opfer zu bringen, etwa unsere Art, unsere Bräuche, vor allem unsere Sprache zu verleugnen oder zu verfälschen!

Ganz im Gegenteil: die größte Beliebtheit finden noch immer diejenigen, die ihre Natürlichkeit bewahrt haben, die ihre Freundlichkeit nicht nach dem Inhalt der Brieftasche verteilen.

Es geht beim Fremdenverkehr — so wichtig er für unsere Heimat wirtschaftlich gesehen auch ist — um mehr als Devisen!

Im Vordergrund steht noch immer der Mensch, und nichts ist wichtiger, als ein guter persönlicher Kontakt zwischen Gast und Gastgeber, zu dem jeder von uns beitragen kann.

Fremdenverkehr beinhaltet für beide Partner ein Kennen- und Verstehenlernen von Menschen anderer Nationen und Kulturkreise und dient nicht zuletzt dem Abbau von Vorurteilen.“

(Iz spisa gdč. Elisabeth Kramberger o avstrijskem turizmu, ki ga je napisala za natečaj WIFI o avstrijskem gospodarstvu in s katerim je dobila 1. koroško nagrado. Avtorica obiskuje 5. letnik beljaške trgovske akademije).

Dan emigranta: škof se je opravičil

Letošnji tradicionalni „Dan emigranta“, ki ga prirejajo kulturna društva ter Zveza izseljencev iz Benečije, je bil vsekakor zgodovinski. Predvsem je temu srečanju dal pečat s svojo navzočnostjo videmski nadškof Battisti, ki je imel govor, ki more veljati kot precedens, kot napotilo za govore ob takih prilikah — tudi za koroške Slovence. Battistijev govor je vsekakor razodel plemenitost in značajnost tega škofa, ki je pozabil na cerkveno avtoriteto in s tem vsekakor pridobil pri slovenskih izseljencih zopet precej tistega ugleda, ki si ga je Cerkev v teku razvoja zadnjih desetletij zaigrala.

„Dneva emigranta“ se je letos prvič udeležil videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti, ki je imel tudi izredno pomemben govor. V svojih izvajanjih je namreč ponovno — in tokrat pred nabito polnim gledališčem — potrdil veljavnost dokumenta, ki ga je bil izdal 25. marca 1976 in ki se tiče rabe slovenskega jezika pri bogoslužju v vseh slovenskih župnijah videmske nadškofije, se pravi v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini. V svojem govoru je msgr. Battisti najprej ugotovil, da se v Čedadu srečujeta furlanska in slovenska kultura, nato pa je omenil izseljevanje, ki ga je označil za izzivanje proti pravičnosti. Tej boleči rani — je nadaljeval nadškof — pa se je lani pridružil še strahotni potres, ki je prizadejal toliko škode tudi Benečiji. V tej zvezi je msgr. Battisti pozval oblasti, naj izdajo dober zakon, da bo lahko ljudstvo obnovilo svoje razdejane domove, vasi in svetišča.

● Daljši del svojega govora pa je videmski nadškof posvetil narodnostnim vprašanjem v svoji škofiji. Pri tem je g. nadškof najprej omenil svoj odlok z dne 25. marca lani in poudaril, da je raba materinega jezika pri bogoslužju nekaj naravnega in v popolnem skladu s krščanskim naukom.

● „Vsak čas, vsako ljudstvo, vsa-
● ka miselnost — je dejal msgr.
● Battisti — mora najti svoj izraz

● v krščanskem oznanilu in Cer-
● kev je poklicana, da se vključi
● in se utelesi v kulturah posa-
● meznih narodov.“ „Zato, slo-
● venski bratje, ljubite svojo zem-
● ljo, svoje vasi, obnovite svoje
● domove in tudi svoje porušene
● in razdejane cerkve, obnovite
● razcefrano ali načeto tkivo va-
● šega okolja.“ „In če je morda
● kdaj videmska Cerkev v pre-
● teklosti ravnala na način, ki se
● je zdel malo razumevajoč za
● vašo skupnost, za vaše pravice
● — je dobesedno dejal videmski
● nadškof — če se je kak krist-
● jan čutil razdvojenega v svoji
● notranjosti, ker je moral izbirati
● med zvestobo cerkveni discipli-
● ni in med obrambo pravic skup-
● nosti, kateri je pripadal, jaz
● sem tu, da prosim za odpušča-
● nje in da vam ponovno izrazim
● vsa svojo solidarnost.“

Msgr. Battisti je svoj plemeniti

govor sklenil z naslednjimi stavki v lepem beneško-slovenskem narečju: „Globoko čujem v mojem sarcu vaše tarpljenje. Muorta iti od duoma, kjer vaše doline so preveč uboge. Ljubita, živita sarčno vašo kulturo in vaše navade takuo lepe in vriedne. Obdaržita vašo posebno podobo in bodite ponosni nanjo. In pokazajta usjem, kar sta in kar čete biti; takuo bota čutil blizu vaše drage žive in martve in vašo zgodovina na bo nikoli umarla.“ (Globoko čutim v svojem srcu vaše trpljenje. Morate od doma, ker so vaše doline preveč revne. Srčno ljubite in podoživljajte svojo kulturo in svoje navade, ki so tako lepe in vredne spoštovanja. Ohranite svojo lastno podobo in bodite nanjo ponosni. In pokažite vsem, kar ste in kar hočete biti; s tem boste čutili blizu sebe svoje drage žive in mrtve in vašo zgodovina ne bo nikoli umrla.)

Trst: slovenščina ni prepovedana

Tržaško sodišče je priznalo, da uporaba slovenščine ni kaznivo dejanje. To bi lahko v bistvu izluščili iz razzodbe sodišča v primeru dr. Rafka Dolharja.

Dr. Rafko Dolhar je leta 1975 kot odbornik tržaške občine v vlogi matičarja, poročil slovenski par z obredom v slovenščini, uradni zapisnik o poroki pa je bil sestavljen v italijanščini. Tedanji tržaški podžupan Giuricin, sedaj eden od pobornikov akcije proti osimskim sporazumom med Jugoslavijo in Italijo, je zoper dr. Dolharja sprožil glavni postopek, češ da poroka, sklenjena v slovenskem jeziku, ni veljavna. Razzodba, objavljena mesec dni po obravnavi (toliko je bilo očitno potrebno za sestavo njene utemeljitve) zagotavlja, da je poroka docela veljavna, saj je zapisnik napisan v italijanskem jeziku. Sodišče hkrati ugotavlja, da londonski memorandum o soglasju iz leta 1954, na katerega se je skliceval dr. Dolhar, v resnici vsebuje določila o pravici pripadnikov

slovenske manjšine, da v stikih z oblastmi uporabljajo materin jezik; hkrati pa pripominja, da v italijansko pravo niso bila vnešena zakonska določila, ki bi to potrjevala, tako kot na primer potrjujejo v posebnem statutu za Južno Tirolsko.

Uporaba slovenščine v stikih s predstavniki oblasti torej ni kazniva. Takšno razzodbo slovenska narodnostna skupnost v Italiji sprejema z zadoščenjem, hkrati pa ugotavlja, da to vendarle ni dovolj. Razzodba namreč docela jasno govori, da je za vse Slovence edini uradni jezik še vedno italijanščina. Po drugi strani pa v isti sapi ugotavlja razliko glede tovrstnih pravic z nemško manjšino na Južnem Tirolskem. S tem tudi uradno dokazuje, kako italijanska država z različnimi merili odmerja pravice posameznim manjšinam in to navkljub ustavi, ki govori o enakih pravicah vseh italijanskih državljanov.

Angleški antinacist Anthony Eden umrl

Bivši britanski politik in diplomat Anthony Eden je umrl v petek, 14. januarja, v svoji podeželski hiši v južni Angliji po dolgi bolezni. Star je bil 79 let.

Ko je bil star 37 let, je že postal državni minister za Društvo narodov in bil pobudnik sankcij proti fašistični Italiji, z 38. letom pa je leta 1935 postal zunanji minister.

Kmalu je Eden kot zunanji minister prišel v spor z Nevillom Chamberlainom, ki je vodil popustljivo politiko do hitlerjevske Nemčije. Eden je odstopil in izbruh druge svetovne vojne je potrdil, da je imel prav. Ko je Churchill postal

premier, ga je spet določil za svojega zunanjega ministra in tako se je začelo dolgo in plodno sodelovanje med njima.

Po drugi svetovni vojni, leta 1953, ga je bolezen skoraj ugonobila. Toda po uspešni operaciji žolčnega mehurja je leta 1954 spet sedel za pisalno mizo kot zunanji minister. Naslednjega leta je Churchill naposled odstopil s položaja premiera in Eden, „večni zunanji minister“, je končno postal ministrski predsednik. Edenova vloga v „sueški aferi“ leta 1956, ga je uničila kot političnega voditelja.

Marsikateri komentator je pou-

daril, da je tragedija v Edenovi politični karieri ta, da je njegova vloga v sueški pustolovščini 1956 skoraj popolnoma zasenčila vse njegove prejšnje zasluge. Med njimi je gotovo največja ta, da je o pravem času doumel pravo naravo nacizma in fašizma in da je vse svoje sposobnosti vso vojno ob Churchillovi strani posvečal boju proti nacizmu.

● Pod Edenovo vlado je bila leta
● 1955 tudi podpisana Avstrijska
● državna pogodba. Za Veliko Bri-
● tanijo je podpisal v Belvederu
● njegov naslednik kot zunanji mi-
● nister, Macmillan.

Tri zahteve gradiščanskih Hrvatov

Izkušnje iz lanskega leta, posebno pa vse v zvezi s 14. novembrom, so letošnji napotek pri razreševanju ali poskusu razreševanja pereče manjšinske problematike na Gradiščanskem v Avstriji. Tudi Hrvati v svojih letošnjih izjavah nasploh poudarjajo, kako daleč v zaostanku je uresničevanje državne pogodbe na Gradiščanskem, bodisi njen sedmi ali drugi členi, ki nedvoumno zavzujejo Avstrijo.

Delno in navidezno mirno ozračje tik po novem letu ne pomeni pasivnega opazovanja in čakanja na dobro voljo zvezne ali deželne vlade, kajti vsa doslej pokazana dobra volja se je, poudarjajo, sprevrгла v zavlačenje in odlaganje izpolnjevanja državne pogodbe in za Hrvate najpomembnejših vprašanj. Uspel bojkot preštevanja ocenjujejo na Gradiščanskem tudi kot poživitev vseh dejavnikov, ki se upravičeno borijo za narodnostne pravice. Hrvaško kulturno društvo, Hrvaški akademski klub in druge napredne sile vse bolj enovito načrtujejo in pripravljajo svoje delo, kajti ravno vse peripetije in mešetarnjenja pred, med in po preštevanju so pokazala, kdo je pravi predstavnik Hrvatov in kdo le navidezen oziroma, ki sodeluje v umazani igri.

Na Gradiščanskem sedaj postavljajo v ospredje tri sicer že znana vprašanja: uvedbo hrvaščine v javne ustanove, torej dvojezično poslovanje, blojšo, predvsem pa učinkovitejšo ureditev narodnostnega šolstva in uvedbo oddaj na radiu v hrvaškem jeziku, iz studia v Železnem. Gradiščanski Hrvati računajo in so pripravljani pomagati pri razreševanju problemov, ki nedvomno bodo pri uvajanju hrvaškega jezika v javne ustanove, imajo pa tudi predlog, kako že iz državne pogodbe izhajajočo obveznost najustrezneje rešiti.

Naslednje, za Hrvate v Avstriji eno najpomembnejših, je šolsko vprašanje, kajti prav tu so najbolj prikrajšani. Sedaj je hrvaški jezik le na nižji stopnji osnovne šole, hrvaščine ni prej, v otroških vrtec, ne kasneje na višji stopnji osnovne šole in seveda ne v srednjih šolah in na fakultetah.

Po nekih napovedih pričakujejo na Gradiščanskem svoj radijski program iz Železnega po prvem juliju letos, toda za to še ni zagotovil, vsaj novejšega datuma, čeprav ustrezni dejavniki sproti opozarjajo na pomen informiranja radijske in kasneje televizijske oddaje.

Arhivski sporazum se izvaja

Na seji ministrskega sveta prejšnji teden so opolnomočili zunanje-ga ministra dr. Willibalda Pahra, naj ukrene vse potrebno za izročitev avstrijskih arhivov Jugoslaviji, ki zadenejo tista področja, ki so jih leta 1919 odstopili Jugoslaviji.

Prvi del dokumentov (okoli 200 komadov) so izročili že 15. oktobra prejšnjega leta, drugi del pa bodo predali prihodnji maj. Obratno pa je Jugoslavija v ponedeljek posredovala Avstriji dokumente, ki so jih srbske enote leta 1919 zaplenile na južnem Koroškem, med drugim občinske protokole ter akte okrajnih glavarstev.

Izpolnitev arhivskega sporazuma je zaradi tega tako težavna, trdijo na avstrijski strani, ker zastopa Avstrija stališče, da arhivski sporazum ne zajame dokumentov, ki so last zveznih dežel. Zaradi tega je sporna tudi listina dokumentov, ki bi jih jugoslovanska stran rada imela. Avstrija je izročila le takšne dokumente, o katerih izročitvi je vladalo soglasje.

Sestanek o manjšinskih pravicah

Komunistična zveza Avstrije (Kommunistischer Bund Österreichs) je v petek priredila informacijski sestanek o manjšinskih pravicah v Avstriji. Prireditelj je bila napovedana sprva za Volkskellerstüberl v Celovcu, pa je prišlo do „nesporazuma“, tako da so navzoči stali na hodniku. Po daljših intervencijah, ker ni bilo moč dobiti druge dvorane, so prireditelj na kraju samem oficialno razpustili, da se je nadaljevala v privatnem krogu. Okoli dvajset zainteresiranih oseb si je ogledalo video-film o 14. novembru, na sporedu je bilo poleg tega še dvoje predavanj ter diskusija.

Po odklonitvi jugoslovanskih pretvornikov na Peči in Golici po ORF-u:

TV: enake možnosti razvoja za koroške Slovence!

Zelo neuvideven napram željam koroških Slovencev se je pokazal v petek kuratorij ORF-a, ko je sklepal o prošnji jugoslovanske televizijske uprave, naj dovolijo pristojni avstrijski organi, da bi RTV Ljubljana na Peči in na Golici postavila dva oddajnika, ki naj bi omogočila koroškim Slovencem brezhiben sprejem slovenskega televizijskega programa. Kuratorij ORF-a je soglasno sklenil, da priporoča avstrijski poštni in telegrafski upravi — le-ta je pristojna za oddajne naprave —, naj odkloni jugoslovansko prošnjo. ORF in njegovi tehniki se izgovarjajo na nerešene tehnične probleme. Vsi pa dobro vedo, da gre za politično odločitev.

Avstrijski izgovor je sledeči: avstrijski zrak je z radijskimi valovi popolnoma zaseden, dodatna jugoslovanska frekvenca bi hudo motila sprejem avstrijskih oddajnikov.

Ta izgovor je star dobra tri leta, namreč od decembra 1973 do danes. Tedaj namreč so na enem od rednih sestankov tehničnih strokovnjakov ORF-a, RAI (to je italijanska televizija) ter Jugoslovanske radiotelevizije (JRT) v Firencah predlagali jugoslovanski strokovnjaki postavitev dveh pretvornikov na Peči in Golici ter predložili tudi ustrezne načrte. Predlog so zavrnili z utemeljitvijo, da bi nastale motnje na avstrijskem ozemlju. Pač pa naj se študija nadaljuje predvsem za višje frekvenčne kanale.

To so Jugoslavi tudi storili. Leto navrh je bila študija končana, februarja 1975 pa je RTV Ljubljana sprožila uradni postopek za izdajo soglasja. Italijani so sprva odklonili ter sporočili Ljubljani avgusta meseca pogoje, pod katerimi pristanejo. RTV Ljubljana je odgovorila, da se strinja s pogoji.

TEHNIKI ORF-a: „TA PROBLEM PRESEGA NAŠA POBLASTILA!“

Je torej preostala „le“ Avstrija. Že junija 1975 so na nadaljnjem rednem trostranskem sestanku avstrijskih, jugoslovanskih in italijanskih strokovnjakov v Innsbrucku obravnavali samo to vprašanje. Odprto je bilo zgolj vprašanje kanala in izgledalo je, da bo Jugoslovonom uspelo najti izhod. Avstrijski strokovnjaki naenkrat: „Ta problem presega naša pooblastila!“ — Torej je bila potrebna politična odločitev. Odklonitev pretvornikov za sprejem slovenske televizije na jezikovno mešanem ozemlju na Koroškem pa bi politike — enkrat več — etiketirala z znakom intolerance.

Januarja 1976 pa je sporočila generalna uprava avstrijske pošte in telegrafa pri ministru za promet, da obžaluje, da ne more dati soglasja k predlogom za pretvornike na Peči in Golici, ker bi pač motila sprejem avstrijskih programov.

VISOKOFREKVENČNA ALTERNATIVA

Junija 1976 pa je izgledalo, da se je vsa zadeva premaknila za dober korak naprej. Na kraju samem — na Peči in Golici — so se sestali strokovnjaki ORF-a in RTV Ljubljana in se dogovorili, da bo RTV poslala ORF-u še dodatne predloge. RTV Ljubljana je to storila tekom enega meseca. Načrt

je predvideval dva dodatna kanala v visokofrekvenčnem območju, ki ne bi motila avstrijske televizijske mreže. Tehnična rešitev je torej ležala na dlani. Sicer je povezana s precejšnjimi tehničnimi ovirami, toda te ovire so se dale premostiti.

Sredi lanske koroške jeseni pa je deželni glavar izrazil pobožno in tolerantno željo, da bi se v tem nadregionalnem prostoru omogočil sprejem vseh radijskih in televizijskih programov alpskojadranske regije. Tudi od drugih politikov je bilo slišati podobne izjave: rešiti je treba le tehnične ovire. Politiki so pričakovali ljudski odpor proti sprejemu jugoslovanskih programov. — Zaman. Treba je bilo tako vzdušje šele napraviti. Koroško časopisje je v zadnjih dneh bilo voljno orodje v rokah politikov, saj so raznašali vse tozadevne „pomisleke“.

Tudi tehniki niso bili slepi in gluhi in takoj opazili, da si hočejo politiki umiti roke v nedolžnosti in poriniti črnega Petra tehnikom, če bi se „ljudski glas“ dvignil proti jugoslovanski televiziji. Torej so dejali, da gre v resnici za politično zadevo. Kuratorij ORF-a, ki je zadnji petek odklonil jugoslovansko prošnjo, je politični forum, saj je nastal kot produkt politične (in ne kvalitativne) reforme ORF iz leta 1974, s katero je socialistična vlada dobila ta avstrijski monopol v svoje roke.

Trenutne možnosti sprejema slovenskih televizijskih oddaj RTV Ljubljane so na Koroškem zelo omejene. Zaradi „sence“ Karavank koroški Slovenci na pretežnem delu naseljenega območja ne morejo sprejemati slovenskega TV-programa. Možnost za sprejem obstoji le v vzhodnem in severnem delu Celovca ter na območju severno in vzhodno od Celovca do Labotske doline. Naravna pregrada visokih Karavank torej odbija ljubljanske televizijske signale.

Tudi oddajnika na Peči in Golici sama še ne bi zmogla poslati slovenske TV-signalne v sleherno slovensko hišo. Predvsem vasi na severnih obronkih Karavank bi še nadalje obstale v „senci in bi bilo zaradi tega treba namestiti dodatne pretvornike globlje v avstrijsko ozemlje, da bi na ta način preusmerjali signale na obratno pot in pokrivali severno pobočje Karavank.

Do sprejema slovenskih televizijskih oddaj na Koroškem je torej še daleč. Netiči prastrahu pred njimi pa so že na delu.

DR. GRILC: ŽIVLJENJSKO VPRAŠANJE ZA OBSTOJ MANJŠINE!

Sprejem radijskih in televizijskih programov v materinem jeziku je za obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem življenjsko važno vprašanje, in noče, da bi na vseh področjih še dalje zaostajala ter bi jo pohodil razvoj, je podaril predsednik NSKS dr. Matevž Grilc v posebni izjavi v zvezi z diskusijo o sprejemu slovenskih programov onstran meje za pripadnike slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

ZAKAJ NIZKI STANDARD SLOVENSkih oddaj

Predvsem je treba omeniti sledeče točke:

● Koroški Slovenci trenutno uživajo preko regionalnega programa

avstrijskega radia dnevno niti eno uro radijskega sporeda. Slovenski oddelek pri koroškem deželnem studiu ORF-a (ureditev, ki je nastala še pod angleško zasedbo) ima premalo osebja, vse prešibko finančno dotacijo ter ima že iz teh razlogov le omejene možnosti, da nudi poslušalcem program, ki ga zahteva današnji standard. Omejeni oddajni čas razen tega ne dopušča, da bi se obdelala razna življenjska področja, katerih dojemanje spada k nalogam sodobne radijske postaje. Poleg tega izžarevajo slovensko oddajo v takem dnevnem času, ki spada po spoznanjih, pridobljenih v raznih infratestih, k najbolj neugodnim uram in ga zaradi tega predvsem tisti pripadniki manjšine ne morejo uživati, ki so v službi. In to je vsekar večina. Koroški studio ORF-a pa ne daje signalov tudi v stereofoniji. Precejšnje število ljubiteljev glasbe (ki je tudi eden od bistvenih — pravzaprav najbistvenejših — elementov celovških slovenskih oddaj) pogreša to možnost. Predvsem so to zahtevnejši poslušalci. Slovenskih glasbenih oddaj v programih Ö 1 in Ö 3, ki oddajata stereo-signalne, pa ni. Tako se pač dogaja, da snema ORF že nekaj let sem slovenske prireditve in slovenske zборе v stereofoniji, oddajati pa jih more le po enem kanalu...

NEMŠKI PODNASLOVI SLOVENSkih FILMOM

● Kljub številnim intervencijam koroških Slovencev ni nobenega oddajnega časa za slovenski televizijski spored pri ORF-u. Koroški Slovenci sicer priznajo, da se ORF v glavnem trudi za objektivno poročevanje o slovenski narodni skupnosti na Koroškem, vendar je aktualna informacija le eno od naročil, ki jih ima ORF po svojem statusu. Področja izobraževanja ter zabave v materinem jeziku za koroške Slovence popolnoma izpadejo na televizijskem zaslonu. Sodobna dela slovenskih avtorjev, katerih razširjanje po televizijskih valovih skratka spada k standardu današnjega časa; tudi ta možnost se krati koroškim Slovencem, prav tako aktualno poročanje v materinem jeziku. Nevarnost vsestranskega kulturnega hiranja pripadnikov slovenske narodne skupnosti je zaradi tega izredno velika.

● Argument, da se od ostalih Avstrijcev ne da pričakovati, da bi gledali in poslušali slovensko televizijsko oddajo, že zaradi tega ne drži, ker bi n. pr. slovensko igrane filme brez nadaljnega oddajali v originalnem tonu ter z nemškimi podnaslovi — postopek, ki ga tudi ORF uporablja pri filmih v vseh drugih jezikih. Takšni filmi pa bi pomenili tudi informacijsko vrednost za vse avstrijske gledalce, ki se ne da podcenjevati in bi take oddaje brez večjih stroškov mnogo doprinesle k boljšemu spoznavanju in razumevanju slovenske mentalitete in slovenskega človeka. Ne moremo se znebiti vtisa, da ORF le zaradi tega ne oddaja slovenskih filmov, ker pač domneva, da so gledalci netolerantni. Zakaj pri filmih v drugih jezikih ni problemov?

● ORF izžareva v okviru oddaje „Österreichbild“ redno tudi posebno programsko enoto „Südtirol-aktuell“. Zakaj ne bi bilo možno, da bi produciral takšno aktualno in kratko informacijsko oddajo tudi o zadevah koroških Slovencev? — Vprašanje jezika bi bilo v

tem primeru sekundarnega značaja.

● Konzum informacijskih, izobraževalnih in kulturnih vrednot iz vsega slovenskega kulturnega prostora preko radijskih in televizijskih programov spada k nedvomnim pravicam in potrebam slovenske narodne skupnosti na Koroškem kakor tudi vsake druge narodne skupnosti. Tudi avstrijsko sedemmilijonsko ljudstvo bi bilo kulturno okrnjeno, če bi mu bila zadržana dela iz celotnega nemškega jezikovnega prostora. Zaradi tega je skrajni čas, da bi koroški Slovenci — 22 let po rojstni uri televizije v Avstriji — preko Radiotelevizije Ljubljana mogli konzimirati oddaje v lastni materinščini. Preprič o dodelitvi frekvenc je očitno le politične narave, ker so se med eksperti ORF-a in RTV Ljubljane našle poti in možnosti, da bi se omogočil koroškim Slovencem sprejem slovenskih televizijskih programov, ne da bi se pri tem motil sprejem drugih kanalov. Na avstrijski strani je to manj vprašanje tehnike, ampak vse bolj vprašanje politike in morale:

TUDI VPRAŠANJE MORALE

● kajti avstrijska televizija, ki je tehnično visoko razvita, ne more za večne čase obsedeti na frekvencah, kakor bi bile njena last, le zaradi tega, ker je kot prva doseglja določen standard in je zračni prostor velikodušno zasedla s frekvencami. Svoboda za sprejem drugih oddajnikov se nikakor ne sme omejiti. Kajti na drugi strani je tako, da avstrijski oddajniki izžarevajo oddaje daleč v Slovenijo in na Hrvaško — ne da bi jih motili jugoslovanski programi. Pa tudi v južnotirolsko smer je ORF velikodušno izgradil oddajno mrežo in pri italijanski televiziji naletel na veliko razumevanje. Že iz teh razlogov ni uvideti, zakaj ORF ne bi omogočil Ljubljani, da oskrbuje koroške Slovence s programi v njihovem materinem jeziku — če tega že sam ne stori.

Razen tega Jugoslavija za slovensko manjšino v Avstriji ne zahteva več, kakor daje Avstrija svoji manjšini v Južnem Tirolu in kolikor da tudi svojim manjšinam. Da ostane v tem prostoru: Italijanska manjšina v Jugoslaviji razpolaga s celodnevni jugoslovanski radijski programom v italijanščini ter tudi z lastnim televizijskim programom, ki je prav tako pretežno v italijanščini (Radiotelevizija Koper/Capodistria).

● P. S.: Svojevrstno manipulacijo si je privoščil v soboto (Landesrundschau ob 13. uri) Heinz Felsbach, ko je imel intervju z zunanjim ministrom Pahrom. V vprašanje je vpletel stavek, češ da je prebivalstvo „vznemirjeno“, ker bi jugoslovanski oddajniki ne le motili sprejem avstrijskih programov, ampak tudi ideološko vplivali na prebivalstvo. Ta stavek je povedal kot dejstvo, akoravno niti v najmanjšem ni dokazano. — Zunanji minister je odgovoril med drugim, da je sprejem jugoslovanskih programov v Avstriji tudi v skladu z deklaracijo o človekovih pravicah, ki predvideva svobodno izmenjavo informacij ne glede na državne meje. Felsbach tega očitno ni hotel uvideti ter ponovno strapaciral prastrah.

Plakatna akcija Solkoma

Z novo plakatno akcijo je dunajski Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev stopil v javnost: rdeče-belo-rdeče obrobjeni plakati, ki jih bodo namestili na Dunaju ter na Koroškem, imajo sledeče besedilo (v nemščini):

„Po uspelem bojkotu jezikovnega popisa: SEDAJ SE POGAJATI — z manjšinami — takojšnja izpolnitev člena 7 — nobenih priznanj Kärntner Heimatdienstu ter drugim nemškonacionalnim!“

Koroški in kitajski zid

Nov strah straši po Koroškem. Bojijo se ga. S Karavank bo prišel. Strah jugoslovanske televizije.

Že vidijo, kako se bo razširil na Koroškem sam samcati komunizem, ki bo prodril v koroške domove s pomočjo dveh radiotelevizijskih pretvornikov na Karavankah. Zajel bo koroške domove in švrk, vsega bo konec. Tudi ljudstvo ne bo več „vznemirjeno“. Hude strahove ustvarja in jih še podpihuje gospod Heinz Felsbach od celovškega radia. Da bi bila to njegova edina skrb!

Kaj, če bi Felsbach in drugi, ki tudi širijo podobne nesmisle, pomislili, na kaj se vedno sklicujejo. Stalno trobijo celemu svetu v ušesa, kako demokratska je Avstrija, kak širok tok informacij s celega sveta preplavlja našo alpsko Zaplankonijo. Pa se zbojijo jugoslovanske televizije. Žalostno. Najboljše pač bo, če začnejo čimprej čim bolj uspešno gonjo proti vsemu, kar prihaja v Avstrijo od zunaj. Naj prepovejo poslušanje

inozemskih radijskih postaj. Podobno kot je bilo za časa Hitlerja, tedaj, ko je vladal v Avstriji, oprostite Ostmarki, nacizem. Naj dovolijo samo take sprejemnike, s katerimi je možno poslušati le avstrijski radio. (V dobi nacizma so jih imenovali „Volksempfänger“.) Naj prepovejo gledanje vseh inozemskih televizij. Naj prepovejo branje vseh inozemskih časopisov, zlasti tistih, ki prihajajo z vzhoda in juga.

Naša svoboda je v nevarnosti! Domovina je ogrožena! Vsi v boj za domovino in svobodo! Vsi na Karavanke! Tam bodo potegnili dolg zid, visok najmanj deset tisoč metrov! Za dolge čase se ne bo bati nezaposlenosti.

Koroška bi lahko zabila Kitajcem krepko zaušnico. Oni svoj zid podirajo, na Koroškem pa ga bodo šele postavili in potegnili. Turistična privlačnost bo to. In Karavanke bodo še višje, najvišje višine na tem svetu bodo imele. Z zidom vred.

ježek

Pisma bralcev:

MLADJE 24/76 DOSPELO
Z OLIMPA

Konec preteklega leta so nam po zračni pošti poslali pozdrave iz daljne Grčije (prav z gore bogov, z Olimpa) sodelavci revije mladje, ki so bili menda tam na študijskem potovanju (Slovenski Vestnik je o tem potovanju poročal v svoji izdaji na Silvestrovo preteklega leta).

Najnovejši njih izdelek, 24. številko revije, pa so nam iz denarnih vzrokov (čeprav so deležni „ustrezne podpore“, kot piše SV) poslali po navadni pošti, ki pač pride z zasneženega Olimpa šele po nekaj tednih. Zato smo mladje 24 dobili šele pred nekaj dnevi. (V oklepaju povedano: Dvomimo, da jo je SV dobil že pred svojim poročilom, ker je pripisal n. pr. najobširnejši članek mladja 24 o procesualnem gradbenem načrtovanju „linškemu arhitektu Fritzu Matzingerju“, čeprav berem črno na belem, da ga je napisal naš rojak F. M. Močnik, ki sicer še študira na Dunaju, namerava pa se vrniti v svoj rojstni Šmihel pri Pliberku).

Dvom v oklepaju potrjuje tudi ugotovitev SV v omenjenem poročilu, da 24. številka mladja „ne prinaša ničesar bistveno novega, nič posebno zanimivega, da torej ni nobeno razodetje, ki bi mu bilo treba posvetiti posebno pozornost“. Meni se je vsekakor zazdelo, ko sem prebiral revijo, da še tega ali onega le nisem poznal iz SV (in, priznam, tudi ne iz Našega tednika). Tu mislim na že omenjeni prispavek Močnika (ki ga je napisal kot strokovno razpravo prvotno v nemščini in ga je mladje objavilo v izvrstnem prevodu Jožeta Messnerja). Kar na drugem mestu naj omenimo novost Karla Vouka, likovnega umetnika, ki ga je mladje 24 predstavilo širši javnosti. Umetnik, ki je 3 leta mlajši od avstrijske državne pogodbe in njenega člana 7, obeta mnogo in upam, da ga nam bo vsaj klub mladje ob prvi priložnosti pokazal na kateri razstavi. Globok vtis zapustijo vsekakor njegove „domačije“, pa tudi ostale slike izražajo prekipajočo fantazijo mladega umetnika, čeprav so natisnjene slike črno-belo. Že zato se bo moral klub mladje obvezati, da jih pokaže v barvastem originalu!

Brez dvoma je mladju uspelo predstaviti kot nemškopišočega avtorja nadvse zrelo, psihološko globoko zasnovano pisateljico Margarethe Herzele, na Dunaju živečo Korošico, o kateri bodo v Kopru objavili „literarni listi“ dvojezično (prevode je poskrbel A. Kokot) zbirko njenih pesmi.

Nič manj zanimivi so prispevki A. Gallob, O. Vouk, J. Bošterjeve ter pesmi Fr. Merkača, J. Blajsa, Fr. Sadolška idr.

Omenim naj še razveseljivo akcijo mladjevcem, v kateri prilagajo svoji reviji različne naročilnice za zanimive publikacije o naši manjšini. Tokrat nam priporočajo knjigo „Österreich und seine Slowenen“ (Haas/Stuhlpfarrer), antologijo sodobne literature koroških Slovencev „Ta hiša je moja pa vendar moja ni“ ter novo zbirko člančkov v nemškem jeziku (KMI-C), ki vsebuje obširno fotodokumentacijo o plakatih in podobnem ob priliki ugotavljanja manjšine s 14. 11. 76, prvi ponatis obširne razprave o literaturi narodnostnih manjšin Avstrije (Prunč, Hafner) iz znanega Kindlerja in mnogo drugih člankov bolj ali manj stranih avtorjev. Obsega nad 100 strani dvojnega mladjevskega formata.

Conclusio: Mladje 24/76 prinaša torej zame vsekakor marsikaj bistveno novega, dosti posebno zanimivega in mu bom posvetil gotovo še posebno pozornost, potem ko bom preštudiral tiskovine, ki sem jih na priporočilo mladja na-

Gostovanje Šmihelčanov v Št. Jakobu

„Kjer se ljudje srečujejo, tam se orje in seje,“ je dejal v svojem pozdravu v Farnem domu v Št. Jakobu šmihelski kaplan Hanzej Dersula, doma iz Št. Petra pri Št. Jakobu. Bilo je to srečanje Šmihelčanov s Šentjakobčani. Pred več kot letom dni so gostovali v Šmihelu pri Pliberku mladi šentkakovski pevci pod vodstvom Lajka Milisavljeviča s stilnim koncertom rožanskih pesmi. Srečanje je ostalo nepozabno. Spomini še danes žarijo tako sveže in svetlo, kot bi bilo srečanje šele pred kratkim. Rožanske pesmi in rožanska govorica v Šmihelu v Podjuni, pod staro sivo Peco, goro kralja Matjaža, kamor so šli pet in zabavati ljudi potomci Miklove Zale.

V nedeljo so gostovali Šmihelčani, zbor Korotan pod vodstvom Miheja Sadjaka in igralci v Št. Jakobu. Tam jih je pozdravil tudi kaplan Janez Tratar, doma iz Čirgovič pri Šmihelu. Tudi srečanje vetrovni podjunskih ravnin z rožansko pokrajino, rožanskim poljem, ki pač ni tako prostrano in široko kot podjunsko.

Narava oblikuje človeka, oblikuje govorico, oblikuje pesem. Rožan poje, Podjunčan robi, v njegovi široki govorici čutiš vpliv ravnine in trpkii opojni vonj po borovcih v Dobrovi.

Pevci sa zapeli nekaj pesmi, ob začetku in koncu srečanja, v pozdrav in v slovo. A kaj je živa podjunska govorica „po šmihelsko“ (vsaka vas pač ima svoj glas), so čuli (po rožansko slišali) Šentjakobčani in vsi drugi, ki so bili v

BILČOVŠ

V nedeljo, 16. januarja 1977, je gostovala pri Miklavžu v Bilčovsu farna mladina iz Dobre vasi z Vombergerjevo igro „Vrnitev“. Razveseljivo je, da se goji tudi med mladimi v Dobri vasi aktivna kulturna dejavnost in da le-ti gostujejo po našem ozemlju. Vprašanje pa je, če je predvajana igra za mladino po snovi primerna. Predvsem pa je konec igre nekako preveč poenostavljen: Nadčloveška sila razreši problem, Jeričin prvi mož postane iz navideznega morilca spet junak in vse je v redu.

ročil in bom moral čakati z zanimanjem na mladje 25/77.

V upanju, da mladjevci zadnjega stavka omenjenega poročila v SV ne bodo dojeli v celi njegovi tehtnosti [citiram: „Zadnji naš prosvetaš, ki brez vsake podpore in brez priznanja res iz golega idealizma dela za ohranitev našega življa...“ (Kdo je zadnji? Kdo je pri nas na Koroškem pristojen za razdeljevanje podpor in priznanj? Če so to mladjevci, naj jih brčne v rit sam kralj Matjaž! Goli idealisti delajo menda tudi za ohranitev delovnih mest glavopoklicnih slovenskih kulturnikov in pokrivajo gola mesta le-teh! op. Franček)] jih prav lepo pozdravljam in jim kličem na mnoga leta. Franček

IŠČEMO

KUHARICO

od 15. maja do 15. septembra. Znanje obeh jezikov potrebno, plača po dogovoru.

Camping Rož Wernig,

Kočuha-Gotschuchen 2,
9173 Šmarjeta v Rožu —
St. Margareten i. R.,
tel.: (04226) 246.

dvorani, ko so gledali igro „Županova Micka“. Tista „Županova Micka“, ki jo je napisal Anton Tomaž Linhart pred skoraj dvesto leti v Ljubljani, ko je zaoral brazdo slovenskemu gledališkemu ustvarjanju. A le ni bila povsem Linhartova ta „Županova Micka“, bila je šmihelska, govorila je tisto široko podjunsko govorico po šmihelsko.

Če gledaš v avstrijski televiziji pri Löwingerjih kmečke like, ki govorijo svoje narečje, se moraš žalosten vprašati, ali so kmetje res taki norci, kakršne kažejo tu. Pa morajo morda res biti norci, če jih tako spakovanje ne vzdrami, če trpijo tako poneumnjevanje ljudi, pa ne samo kmetje, predvsem tudi tisti, ki jim vse to ugaja.

Micka in Anzej, na Koroškem še Hanzej, med Slovenci še Ivan in Žvan in Janez (Janeze imenujejo nas Slovence tudi pripadniki raznih bratskih slovanskih narodov). Sta se pa le združila za življenje. Fini mestni gospod, ki je znal takoo lepo govoriti in se muzati okoli Mickinega srca — zares je bila zaslepljena in očarana od tistega namazanega mestnega gospoda — je naposled moral le tja, od koder je prišel, da bi bril norce z Micko in njenim rodom. Ne samo, da ni dosegel ničesar, tudi zgubo je utrpel, pa še sramota se mu je vsedla za odišavljeni tilnik.

Najlepša hvala Šmihelčanom, pevcem in igralcem, za obisk. Pa na svidenje.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB vas prrsrčno vabi na

PLES SAK

v soboto, 29. januarja 1977, ob 20. uri pri Šoštariju v Globasnici. Igrajo „Štirje kovači“.

SPODNJE TRUŠNJE

(Avto povozil otroka)

Pred štirinajstimi dnevi je šla šestletna učenka Helga Schöndorfer, doma iz Spodnjih Trušenj (Važenberk) po Jezerski zvezni cesti v Zgornje Trušnje. Ker pa je bila cesta poledenela, ji je nenadoma spodrsnilo in padla na cesto. V tem trenutku je pripeljal mimo osebni avtomobil mizarskega pomočnika Jožefa Ebnerja, ki je povozil dekletce in jo težko poškodoval. Nesrečnega otroka so takoj z rešilnim avtomobilom prepeljali v celovško deželno bolnišnico.

TUDREŠČE

(Prometna nesreča)

Pred kratkim se je pripetila na Koroški zvezni cesti pri Krivi vrbi huda prometna nesreča. Osebni avtomobil poštnege uradnika Friedricha Grosseggerja (star 46 let) iz Tudrešč, je verjetno zaradi prehitre vožnje začelo zanašati, pri tem je prišel preveč na levo stran ceste in čelno trčil v vozilo 37-letnega tehničnega nastavljenca Heinza Jordana iz Podpole.

Pri trčenju sta bila Grossegger težko, Jordan pa lažje ranjena. Oba ponesrečenca sta našla zavetišče v celovski deželni bolnišnici.

MELVIČE

(Nezgodna s sankami)

Na strmem pobočju občinske ceste med Melvičami in Ločami, v občini Šmohor—Preseško jezero, se je v torek, 18. januarja, pri sankanju zalezela 33-letna gospodinja Marija Moserjeva iz Kreutha v avtomobil 28-letnega gradbenega tehnika Petra Novaka iz Melvič. Marija Moser si je pred tem zlomila piščal in so jo morali z rešilnim avtomobilom prepeljati v deželno bolnišnico v Beljaku.

RUTE

(Nesreča pri smučanju)

Pred kratkim se je na flatniškem hribu (v bližini Brež) pripetila huda nesreča. 16-letna učenka trgovske šole Terezija Kirschner iz Rut pri Hodišah, je pri smučanju tako nesrečno padla, da si je pri tem zlomila piščal. Ponesrečeno šolarico so takoj prepeljali s helikopterjem v celovško deželno bolnišnico.

LOČILO

(Nesreča kombija)

Pred kratkim je vozila s svojim osebnim avtomobilom na Koroški cesti pri Podkloštru, gospodinja Roswitha Brugger (33), doma iz Ločila. Nenadoma je zaradi poledi-

ce, začelo njen avto zanašati po cesti. To je videl nasproti vozeči glavnošolski učitelj Erich Pötscher (25), ki je peljal v svojem osebnem kombiju učence iz smučarske šole na Bistrici ob Dravi. Da se učitelj ne bi zalezel v Roswithino vozilo, je zavozil preveč na desno, zašel s cestišča in se prevrnil na 1,5 m strmlem pobočju: trije učenci in učenka so bili pri tem lažje ranjeni.

SINČA VAS

(Nezgodna v tovarni)

V Leitgebovi tovarni ivernih plošč v Sinči vasi, se je minuli petek ponesrečil 52-letni delavec Filip Kollitsch. Le-ta je po neprevidnosti zašel z levo podlahtnico v sesalno napravo stroja za izdelovanje vezanih plošč. Hudo ranjenega delavca so takoj prepeljali z rešilnim avtomobilom v celovško splošno bolnišnico za nezgode.

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Otrok v avto)

Pretekli teden se je peljal s svojim osebnim avtomobilom 24-letni Šentjakobčan Matevž Gabrutsch skozi Št. Jakob. Nenadoma je pred njegovim vozilom stekel čez cesto šestletni učenec Norbert Schneider. Avto je otroka zadel, ga zbil na tla ter ga hudo poškodoval. Norberta Schneiderja so s privatnim avtomobilom prepeljali v beljaško deželno bolnišnico.

GALICIJA

(Ogenj)

V petek, 14. januarja, je ob 13. uri v kleti Herberta Ratschniga v Galiciji, v velikovškem okraju, izbruhnil požar. Ogenj, ki je nastal v posodi za pepel, je hitro vnel v bližini nahajajoči kup papirja, K srčiči so domači, gališki gasilci ogenj kmalu pogasili. Nastala škoda je neznatna.

SMOHOR

(Cesta zaprta)

V šmohorskem okraju je zvezna cesta, ki pelje čez prelaz Plöcken, od Lamprechtbauerja do državne meje, še zmerom zaprta zaradi obilnega snega. Ostale ceste so očiščene in prevozne z zimsko opremo. Za težke tovornjake priporočajo na vseh gorskih cestah snežne verige.

ŠKOFIČE

(Ulom v trafiko)

V noči na 12. januar t. l., je neznan storilec vlomil v trafiko Franca Eggerja in mu ukradel dvajset elektronskih vžigalnikov in veliko število cigaret, v skupni vrednosti 12.700 šilingov.

PRIREDITVE

DEKANIJSKO SREČANJE MOŽ
ROŽEŠKE IN BELJAŠKE
DEKANIJE

Prireditelj: Katoliški delovni odbor v Celovcu — referat za mož

Kraj: Št. Jakob, v farni dvorani
Čas: nedelja, 23. 1. 1977, ob 14. uri

Sporod:

1. Pozdrav in molitev
2. „Katoliški mož v družbi“ (ref. s slikami — dr. Vinko Zwitter)
3. „Mož v fari“ (ref. z delovnimi krožki — Janko Merkač)
4. Zaključek ob 17. uri

FILM: „CVETJE V JESENI“

Prireditelj: SPD „Košuta“ Sele-Kot
Kraj: Sele-Kot, v ljudski šoli

Čas: nedelja, 23. 1. 1977, ob 18. uri

FILM: „SOLZICE“ IN „STARA
GORENJSKA OH CET“

Prireditelj: SPD „Borovlje“
Kraj: Borovlje, Dollichgasse 4,

v društveni sobi
Čas: nedelja, 23. 1. 1977, ob 14. uri

OPERNA PREDSTAVA:
„DON PASQUALE“

Prireditelj: SPD „Edinost“
v Pliberku
Kraj: Pliberk, v dvorani pri Schwarzlu

Čas: nedelja, 23. 1. 1977, ob 15. uri
Nastopali bodo člani Ljubljanske opere z Ladkom Korošcem na čelu. Ker je predstava zaradi bolezni v ansamblu lani odpadla, so vstopnice, ki so bile kupljene za to predstavo, veljavne za nedeljsko predstavo.

FILM: „KAPLAN MARTIN
ČEDERMAC“

Prireditelj: KPD „Drava“ v Žvabeku
Kraj: Žvabek, v farni dvorani
Čas: četrtek, 20. 1. 1977, ob 19.30

MATURANTJE 77 PRISRČNO
VABIJO NA

GIMNAZIJSKI PLES

KI BO V ČETRTEK, DNE 3. FEBRUARJA 1977, V DELAVSKI ZBORNICI V CELOVCU.

Vstopnina prostovoljna!
Igrajo: „Fantje treh dolin“ in „Katarinski fantje“.

Prisrčno vabljeni!

RADIŠKI PLES

Minulo soboto je Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ organiziralo 1. Radiški ples pri Towerju na Radišah.

Kljub slabemu vremenu in poti se je zbralo lepo število domačinov, saj iz drugih krajev ni bilo pričakovati obiska ob takem vremenu. Za zabavo in ples so poskrbeli „Veseli Rožani“. Ansambel, ki je zelo mlad, je poskrbel za vsakega nekaj, od narodno-zabavne pa tja do moderne glasbe.

ŽELEZNIŠKA NESREČA V
BELJAKU

(Čelno trčenje dveh vlakov)

Beljak. — Bilo je v torek dopoldne ob 11,29, potem ko sta dva vlaka trčila skupaj. Bilanca železniške nesreče je bila: ena ženska težko ranjena, 14 oseb potniškega vlaka pa lažje. V potniškem vlaku, ki je prihajal na beljaško postajo iz Salzburga, je bilo 82 potnikov. Prav v istem času je premikal garnituro vagonov strojevodja Pipp, ki je spregledal varnostni signal in zapeljal na progo, po kateri je vozil na postajo osebni vlak iz Salzburga. Strojvodji obeh vlakov sta se s škodi iz lokomotiv rešila na varno. Škoda znaša približno milijon šilingov.

Bretanija - prerod neke kulture

Manjšinske narodne skupine v Evropi kažejo zadnja leta vedno večjo živahnost; ne gre torej samo za osveščenje slovenskih Korošcev, ampak za mnogo širše gibanje, za ponovno iskanje svoje lastne osebnosti v procesu vedno večjega samoodtujenja v delovnem procesu, mehanizaciji, in odtujenju po javnih obličih, kot so radio, televizija in tisk.

Pri nekaterih skupinah je ta ponovni preporek izredno živ, kot je to primer v francoski Bretaniji, kjer je zajel najširše množice in vse družbene sloje. Pred 20 leti vsega tega še ni bilo opaziti, životvarilo je le nekaj folklornih skupin, ki so si za par radovednih turistov oblačile značilne bretonske noše. Danes so se stvari temeljito spremenile.

Bretanija govori galski oz. keltski jezik, skoraj enak onemu, kot ga deloma govorijo še na Irskem in Škotskem, več pa v Walesu. Dežela je polotok ob severozahodnem oglu Francije in je bila stoletja ločena od ostalih francoskih pokrajin z gostimi gozdovi. Obkroža pa jo morje. Leta 1532 se je vladarica, bretonska vojvodinja Ana poročila s francoskim kraljem Karlom VIII. in mu prinesla za doto svojo deželo Bretanijo.

Francozi pa se niso ozirali na jezikovne posebnosti Bretoncev, zadnjih sto let so, nasprotno, poskušali na vse načine, da bi bretonščino zatrli, kar jim je skoraj uspelo. Še leta 1972 je francoski predsednik Pompidou izjavil: „Za pokrajinske jezike in kulture v Franciji ni prostora. Franciji je namenjeno vtisniti pečat na veliko Evropo.“

K zatiranju bretonskega jezika je prispevala tudi obvezna šola. Napisali po šolah so opominjali: „Prepovedano pljuvati po tleh in govoriti bretonsko.“

Neki mladenič se spominja: „Ko sem v šestdesetih letih hodil v šolo, nismo smeli govoriti bretonsko niti med odmorom. Kdor je govoril in ga je slišala učiteljica, mu je obesila okrog vratu preluknjano nivo na vrvi ali kak drug predmet. In ta sramotni znak je moral nositi, dokler ni sam ovadil kakega sošolca, ki ga je slišal govoriti bretonsko.“

Leta 1914 je bretonščino govorilo redno v vsakdanjem pogovoru še 1,3 milijone ljudi, okoli šestdesetih let pa le še 0,5 milijonov in to samo še na oddaljenem podeželju. Mlajši rodovi so ga postopoma pozabili in opustili.

„Mez am eus bet“ (sramovala sem se ga govoriti), se spominja Mari Ann, dekle, ki se sedaj izpopolnjuje v študijih keltsčine na univerzi v mestu Rennes.

Toda danes bretonščina, ne samo, da je prenehala izgubljati tla, ampak se znova širi: v srednjih šolah se še uči nad 5000 dijakov. V študijskem središču Lannion je lani izbrala pri maturi za glavni predmet bretonščino kar ena tretjina maturantov, mnogo več kot pa latinščino in grščino. Na dopisne bretonske tečaje se vsako leto vpiše nad 2000 oseb in na stotine se uči tega jezika na poletnih tečajih za odrasle.

Taki uspehi pa niso bili doseženi brez težav. Bretonski poslanci v francoskem parlamentu so med 1958 in 1970 predložili več zakonskih predlogov, da bi bretonskemu jeziku omogočili uradno priznanje. In leta 1971 je bilo z ministrskim odlokom končno izdano dovoljenje za pouk bretonščine v srednjih šolah. Nakazana sredstva pa so bila nezadostna, tako da je bila večina učiteljev bretonščine nič ali pa komaj plačana. Poleg tega se bretonščina poučuje ob koncu pouka, ko šolski avtobusi že odpeljejo. A se kljub temu že prvo leto prijavilo k bretonskemu pouku veliko število dijakov.

Sedaj je bilo jasno, da bi imel podoben uspeh tudi pouk bretonščine v osnovnih šolah. Nekaj deset družin je šlo v začetku januarja k učitelju André Le Mercier v pristaniškem mestu Brest in ga naprosilo, naj bi prevzel poučevanje bretonščine. Našli so tudi prostor, in sicer za popoldanski pouk v šo-

li Sanquer v istem mestu. Pouk naj bi se začel popoldne ob 14.30, toda že takoj prvi dan so bile vse učilnice in hodniki že ob 14.00 čisto polni in ob 14.30 so, kot je poročal tajnik šole, vpisali že 200. učenca.

Ob takem zanimanju so Bretonci postali nezadovoljni ob dejstvu, da francoska radiotelevizija posveča oddaji v bretonskem jeziku samo 13 minut na teden. To je komaj 60-inka časa, ki ga za oddaje v galskem in valeškem jeziku porabi britanska BBC.

Toda Bretonci se še drugače znajdejo. V poletnem času organizirajo delovne taborje s prven-

stveno kulturnim namenom, ki privlačuje vsako leto na stotine mladih. Vsak študent je dodeljen kake kmetiji, kjer pomaga pri različnih opravilih, in kjer se govori samo bretonsko.

Osveženo zanimanje za bretonski jezik in za knjigo opazimo lahko danes že v vsaki knjigarni v Bretaniji. Še leta 1936 je izšlo v bretonščini le do pet ali šest publikacij. Letos jih izhaja 36, od teh 20 samo v bretonščini.

Založbe so ustanovili in jih vzdržujejo prostovoljci (plača se samo tiskanje). Tako omogočajo bretonskim pesnikom in romanopiscem objavljati njihova dela. Pisatelji izhajajo iz vseh vrst socialnih slojev z najrazličnejšimi delovnimi izkušnjami: so zdravniki, univerzitetni docenti, umetniki, med njimi je celo železničar.

Pesnik in župnik Maodez Glann-dour iz kraja Louannec dela že dvajset let na prevodu sv. pisma v bretonščino. Ko je pisateljica Anjela Duval napisala svoje delo „Kan an Douar“ (Pesem zemlje), se je njena kmetija spremenila v neke

vrste kulturno svetišče. „Ljudje prihajajo semkaj,“ je povedala, „kakor bi hodili h kakemu staremu viru.“

Vrnitev h kulturnim izročilom pa se ne odraža le v ponovnem zanimanju za lasten jezik, ampak tudi v ponovnem odkritju domače pesmi in glasbe. Pa tudi plesov. Mehanizacija kmetijstva je pred leti povzročila razselitev podeželja in beg v mesta. Leta 1942 je od starih ljudskih muzikantov ostalo le še trideset. Tedaj je Polig Moujarret, eden od njih, skupaj z nekaj prijatelji ustanovil v mestu Rennes društvo starih muzikantov, Bodadeg-ar-Sonerion, ki se je obvezalo, približati staro bretonsko glasbo mlajšim rodovom. Danes je bretonskih ljudskih muzikantov že okoli 3000.

Claudine Mazeas, mlada žena, doma v kraju Guingamp, je potujoč po oddaljenih kmetijah posnela na stotine pesmi, ki so jih kmetje, mlinarji in čevljarji prenašali iz roda v rod, od očeta na sina, pa je bila nevarnost, da se zaradi odhajanja mladih v mesta izgubi.

Pevec in ljudske muzikante starih bretonskih napevov vobijo od vseh strani na veselice in večerne prireditve. In ti postajajo iz dneva v dan bolj slavni. Pevec Alan Stivell je od vsake svoje posnete plošče prodal nad 100.000 izvodov in zadnjič, ko je šel pet v Pariz, ga je poslušalo nad 50.000 ljudi.

Bretonska kultura se dviga znova, postopoma, toda nezadržno in osvaja stari bretonski polotok. Njena posebnost in izrednost osvaja tudi druge Francoze. Bretonci so vztrajali v prizadevanju in bojih za pravico do svoje lastne identitete in dokazujejo, da spoštovanje krajevnih kultur lahko obogati kulturno premoženje celotne države.

venski narod v Avstriji pravico do življenja in izobrazbe, pri čemer naj ga nihče ne ovira!

Privrejali so mesečne sestanke, na katerih so govorili bolj izvežbani člani kot Franc Mert, Vinco Pečnik, Stefana Ferdič, Krista Hafner, Lovro Kušej, Micka Mlinar, Jaka Mišič, Roza Čarf, današnja Krtinja v Gonovecah, Ignac Soler-Aplenov oče. Kaplan je nato vselej otvoril diskusijo in pridal nekaj svojih izkušenj. Pevski zbor je začel voditi novi organist Leo Kral.

Avgusta 1922 je prišel za kaplana v Šmihel Kristo Košir. Takoj se je vpregel v društveno delo. Predaval je o socialnem vprašanju in učil igre. Nastudirali so Finžgarjevo »Naša kri«. Okrajno glavarstvo je igro prepovedalo, a z ustmenim pogovorom so potem le dobili dovoljenje. Franc Mörzt je imel navduševalen govor in bodril za narodni obstanek. Igra je dobro uspela in navdušila gledalce, ki so bili v istih razmerah, kot jih kaže igra za 100 let prej.

(Dalje prihodnjič)

Iz zgodovine KPD v Šmihelu

(1. nadaljevanje)

Društvo je po štirih letih zopet zaživelo. 29. decembra 1918 so prišli na sejo vsi odborniki, razen Adolfa Karničnika, ki je bil še na Laškem ujet. Sklenili so, da bodo začeli spet zborovati. Župnik jim je dal v kaplaniji večjo sobo na razpolago. Tja so prenesli knjižnico in tam privrejali mesečne sestanke. Biclnovala mati pa je darovala potrebna drva.

Občni zbor so priredili 16. februarja 1919. Šerčerjeva gostilna je bila natlačeno polna. Navzoči so bili tudi jugoslovanski vojaki, kot gostje. Ko so izvolili nekoliko pomlajen stari odbor, je nastopil dr. Gregor Rožman, poznejši ljubljanski škof, in prebrčevalno govoril o vzrokih, zakaj da smo se Slovenci združili v Jugoslavijo. Govoril je vsem od srca do srca in so mu ob koncu burno ploskali.

Nato so igrali igro »Od hiše«, katero je igralce naučil kaplan Pavel Gril. Prvikrat je nastopil kot »Vladko«, šolar Radovan Gobeč, sedanjí dirigent Partizanskega pevskega zbora in upokoje-ni prof. glasbe v Ljubljani.

V bojih za slovensko severno mejo so sovražni vojaki opustošili društveno knjižnico. Zato je bila prva skrb društva, dobiti spet novih knjig in urediti poškodovane za izposojanje. Po malem se jim je to tudi posrečilo.

Društveni svetovalec kaplan Pavel Gril je šel za prefekta v dijaški dom slovenske gimnazije v Velikovcu. V Šmihel pa je prišel blagi gospod Ignacij Zupan, poznejši župnik na Obirskem in v Žvabeku. Društveno življenje se je bujno razvilo. Ustanovili so fantovski telovadni odsek »Orel«. Dekleta pa so se povezala s pomočjo učiteljic v »Dekliški zvezi«.

Leta 1920 je društvo na Svečnico privedilo dva dni zaporedoma Meškovo igro »Na smrt obsojeni«. Pred igro je študent filozofije Franc Sušnik, današnji ravnatelj študijske knjižnice na Ravnah, obkrajat pojasnil igro, kako resnična je bila v življenju kor. Slovencev, kako natančno so se godile slike, kot jih kaže igra. To so potrjevali tudi vzkliki gledalcev pri igri sami: »Prav tako je bilo!« Drugi dan pa je govornik rekel, da so ti časi sedaj mimo, sedaj moramo delati, hitro in vztrajno, da čimprej zacelimo globoko zasekane rane na vseh krajih. Društvo je pred plebiscitom privedilo še več zborovanj. Vselej je bilo navdušenje veliko. Vendar je ljudsko glasova-

nje pokazalo, da je bil Heimdienst tudi močno na delu. Dobrih 40 odstotkov volilcev je glasovalo v domači občini zanj. Ostali smo pri Avstriji in postali narodna manjšina. Bili smo prvo leto vsi preplašeni.

Tako je bil naslednji občni zbor šele 8. januarja 1922. Za predsednika so izvolili Jakoba Mišiča-Zilana, podpredsednik je postal Slavko Rudolf, tajnica Krista Hafner, sedanja Črnkova mati na Bistrici. Dosedanji tajnik Jurij Stuler, pd. Južap, je postal namestnik blagajnika Marka Plešivčnika.

Knjižnico je prevzel Lovro Kušej, Davidov drugi sin, poznejši Srienčev atej na Blatu. Na občnem zboru je govoril kaplan Ignacij Zupan o velikem pomenu mladinske izobrazbe v naših izobraževalnih društvih.

Novi odbor je spet začel delovati. Dne 19. februarja 1922 so uprizorili dve igri: »Lumpacia Vagabunda« in »Strahove«. Prebitek dohodkov so podarili pogorelcem na Blatu.

Pred igro, prvo po glasovanju, je bilo čuti več groženj, da jo bodo razbili. Celo postajenačelnik se je bal in odsvetoval igro. Vendar se društvo ni dalo oplahiti, izvedlo je prireditev. Obisk je bil ogromen. Ze pred določeno uro so množice napolnile Šerčerjevo dvorano, kot še nikoli prej. Po deklaraciji »Slovenska govornica« je nastopila govornica Marija Mlinar-Znidarjeva v Breški vasi. Povedala je, da ima tudi naš mali slo-

POZDRAV KOROŠKIM SLOVENCEM

Abiturienti slovenskega šolskega tečaja ravnatelj Marka Bajuka v Buenos Airesu pozdravljajo in se spominjajo koroških Slovencev s temi besedami: »Prelepa je pokrajina s svojimi jezeri, gozdovi in gorami. Prav tako kakor je teh lepov v izobilju v Sloveniji in posebej na Koroškem. Mladostno veselje nas navdušuje, da bi se kdaj srečali tudi na lepem Koroškem.«

Da bi vas v novem letu pri trdem delu ohranjanja slovenske besede spremljal božji blagoslov in sreča.

Berite in širite „nt“!

NASPROTNIKI ATOMSKIH ELEKTRARN, POZOR!

V soboto, 22. januarja, ob 19. uri bodo priredili nasprotniki zidave avstrijskih atomskih elektrarn javno zborovanje, in sicer v Mestnem domu v Celovcu.

Govorili bodo: Gospa Roza Müller, »Kako deluje reaktor? (Wie arbeitet ein Reaktor?)«, prof. dr. E. F. Winter, »Okolju prijazna odločitev k atomski energiji« (Umweltfreundliche Alternativen zur Atomenergie) (predavanje z diapozitivi).

V Beljaku bo enaka prireditev v soboto, 22. januarja, ob 14. uri, Gösserbräu, Widmannsgasse.

V Velikovcu, 23. januarja, ob 19.30, v Trgovski zbornici in v Celovcu na univerzi, 24. januarja, ob 18. uri.

DOM v TINJAH

Od petka, 21. 1. 1977, ob 18.00 do nedelje, 23. 1. 1977, do 14.00

BOG HOČE SREČNE LJUDI

Duhovne vaje za mlajše žene

V nedeljo, 23. 1. 1977, od 14.00 do 22.00

SREČANJE LOVCEV Z IZOBRAŽEVALNIM PROGRAMOM

Referenti: Ciril Demšar, prof. France Božič, dr. Marko Dumpelnik

Od ponedeljka, 24. 1. 1977, ob 18.00, do četrтка, 27. 1. 1977, do 14.00

IZVOLITEV JE IZPROŠENA MILOST

Duhovne vaje za starše duhovnikov in redovnic

Vodja: dr. Janez Jenko, SDB

Od petka, 28. 1. 1977, ob 18.00, do nedelje, 30. 1. 1977, do 13.00

ZAKAJ MORAM BITI JAZ LUČ

Duhovne vaje za može

Vodja: misijonar Ciril Demšar

V nedeljo, 30. 1. 1977, od 9.00 do 17.00

KATERA ZMAGA JE TVOJA

Srečanje in duhovna obnova za športnike

Vodja: mag. Hanzej Olip, kaplan Janez Tratar

V ponedeljek, 31. 1. 1977, od 9.00 do 17.00

UČINKOVITEJŠA PRODUKCIJA KRME; KMETIJSKO SOCIALNO ZAVAROVANJE

Tečaj za kmete

Referenta:

dipl. inž. Wolfgang Lembach dr. Ernestine Fischer

POTOVANJE V ISTAMBUL IN EFEZ

od ponedeljka, 14. februarja 1977, do sobote, 19. februarja 1977.

Cena: 5.950.— šilingov.

V ceni je vključeno: Prevoz z letalom na redni liniji na relaciji Ljubljana-Beograd-Istanbul in nazaj, gostinske storitve na bazi polpenzionia (večerja, prenočišče, zajtrk) po sporedu, ogledi mest in prevoz z avtobusom iz Istambula do Troje in Efeza in nazaj, vodstvo in organizacij potovanja.

Poleg tega je že v ceni vključeno: kosilo od torka do petka, letališka taksa in vse napitnine, ter dvakratno srečanje v Tinjah.

Ni pa vključeno: Prevoz na letališče Brnik, ker za to vožnjo se bomo podrobneje zmenili pri pripravljalnem sestanku, 6. 2. v Tinjah.

Odhod: Prihod na letališče Brnik/Ljubljana v ponedeljek, 14. februarja 1977, ob 15.00; odlet preko Beograda, prihod v Istanbul ob 21.10.

Vrnitev: Na letališče Brnik v soboto, 19. februarja 1977, ob 20.20 Točnejši vsebinski program bomo doposlali prijavitelcem prihodnji teden. Že sedaj si rezervirajte termin za pripravljalno srečanje v Tinjah v nedeljo, 6. februarja 1977, ob 14.00.

Na programu bodo: a) filmi o Istambulu, b) dia-predavanje, c) ponudba raznih vodičev — knjige itd., d) domenek o organizatoričnih vprašanjih.

Prijavo sprejema: Dom v Tinjah 04239/642 in Dušnopastirski urad 04222/85-3-48 do 22. jan. 1977.

Prijava velja, če ste vplačali 2000.— šilingov.

Prosimo Vas, da opozorite tudi druge na to izredno zanimivo potovalno ponudbo.

Do naslednjega Vas pozdravlja Jože Kopeinig

Šime Martinjak:

(3. nadaljevanje)

Aretacija in doživetja v taborišču Buchenwald

Lažje sem prišel v stik s taboriščnim vodstvom in s tem sem lahko pomagal domačim, ker sem že iz delavnice lahko videl novince. Če so bili iz domačega kraja, si poizvedel, v katerem bloku so in si jim lahko nudil prvo pomoč. Tako smo vsak dan spraševali, če je kaj novincev, ker si vedno mislil, da je kdo iz domovine. Naši, ki so delali v taboriščnih pisarnah, so zvečer povedali, iz katerih krajev so prišli novinci. Nekega dne sem dobil iz pisarne sporočilo, da bodo na zbirnem prostoru prvi Jugoslovani.

KAZNI

V začetku, ko sem prišel v taborišče, niti en dan nismo takoj p zboru s sklicevanjem šli v barake. Najprej so k vratom poklicali tiste, ki so bili kaznovani. Vzroki za kazni pa so bili: če si pri delu stal, ali če si izpustil kramp ali lopato itd. Ko so bili kaznjenci pri vratih, je esesovec povedal, zakaj so posamezniki dobili kazni in kolikšna bo. Odrejeno je bilo navadno od pet do petintrideset udarcev na „bok“. „Bok“ je bil kot navaden stol, dolg kak meter v širino, ki ni bil raven, ampak na bok. Na dveh straneh sta bila pribita dva pasova z zaponko. Kaznjenec se je vlegel na stol in pripel so ga tako trdno, da se ni mogel premakniti. Nato se je začelo pretepanje z žilavko. Kaznjenec je moral sam šteti glasno udarce, če pa se je zmotil, je esesovec pričel znova. Mene je ta kazni na srečo doletela samo enkrat.

Če je imel kaznjenec dodeljenih več udarcev kot deset, navadno ni več stokal, ker je potem samo peklo. Zadnje udarce je esesovec ponavadi dal čez ledvice, kar ni minilo brez posledic.

Bili sta še dve kazni: bunker ali obešanje za roke na drevo. Iz bunkerja je bilo le malo novic, ker je malokdo prišel ven. Samo mi Korošci smo enkrat zvedeli, kaj se dogaja, ko je prišel iz bunkerja orožniški polkovnik iz Celovca, ki je povedal, kako so ga mučili. Na bodečo žico se je moral nag uleči, en konec žice je moral vzeti v roko in valjati do drugega konca. Pokazal je kožo, kako je izgledala po tem mučenju. Stranišča niso imeli, ampak samo vedro in ko je opravil, je moral poklicati stražni-

ka. Ta mu je dal vedro za vrat, čez glavo pa vrečo tako dolgo, da se je shladilo.

Za roke so jih obešali v gozdu in nekoč sem od daleč videl, kako je bilo. Obešali so jih po več skupaj z rokami na hrbtu za kakšno vejo. Bili so tako visoko, da s čevlji niso mogli do zemlje. Poleg so imeli dresirane pse, ki so jih spustili, da so jih vlekli za hlačnice in noge, kar je peklensko bolelo. V bunkerju je bila še kazen, da so ujetniku zabili zaponko za nohte.

Vodstvo jetnikov je bilo ves čas v rokah političnih oseb. Nekajkrat pa so vodstvo zamenjali, saj so hitro dobili vzrok za to.

V taborišču so bili tudi večji zločinci, ki so bili veliki sadisti. Te politične staroste taborišča in staroste blokov so tako zamenjali zločinci, odstavljene pa so dali v tež-

ke delovne oddelke ali celo v bunker. Pred tem pa so morali čez stol in dobili so petindvajset udarcev.

PRVI JUGOSLOVANI

Ko sem dobil sporočilo, da so prišli Jugoslovani, sem bil neizmerno vesel. Takoj sem zvedel, v katerem bloku so in hitro sem pojedel vsakdanjo juho ter stekel v blok. Zavpil sem, kje so Jugoslovani in oglasili so se ter povedali, da so večina iz Jesenic, to je, moji sosede. Povedal sem jim, da sem Rožan s Koroške. Sicer ni bilo nobenega znanca med njimi, ampak glavno je bilo, da so iz ožje domovine. Od vseh se spominjam le treh po imenu: Vekoslav Figar, Slavko Seračević in Janez Perenič. Spominjam se, da so me vikali, nakar sem jim povedal,

OBLJUBA

Sestra je ugasnila luč in zaprla vrata. V bolniški sobi, kjer nas je ležalo šest deklet in žena, je nastala tišina. Čez čas pa se je zaslislalo pritajeno ihtenje; vse smo vedele, da ihti Margareta. Toda tolažiti se je nismo upale, ker je tudi znale nismo. Vedele smo, da ima neozdravljivo bolezen; tudi ona je to vedela, čeprav ji tega ni nihče povedal.

Drugi dan je bila nedelja. Vse smo pričakovale, da bo tudi danes, kot pretekli teden, Margareta jokala. Toda tako čudno pomirjena je bila, celo smehljala se je. Začeli so prihajati obiskovalci; v roke sem vzela knjigo. Prepričana sem bila, da svojcev danes ne bo. Toda nisem se mogla zbrati. Nепrestano sem premišljevala, kaj je pomirilo Margareto. Takrat je v sobo stopil Igor, Margaretin zaročenec. Margareta se mu je nasmehnila in mu velela, naj sede. Vem, da nisem imela prav, toda prisluškovala sem: „Igor, nekaj ti moram povedati, obljubi mi, da ne boš jokal!“

„Ne bom!“

„Moje mlado življenje umira hitro, prehitro. Morda prihodnji teden ne bom več tukaj. Ti si še mlad, morasi izbrati drugo življenjsko tovarišico. Rada te imam. Ampak želim si, da bi te imela ona še bolj rada in tudi ti jo moraš imeti rad.“

Mene pozabi, sicer si boš zagrenil življenje. Pa otroke imej, ne samo enega, dva ali tri. Želim, da bi bili vsi zdravi in srečni.“ Igor jo je hotel nekajkrat prekiniti, a mu ni pustila. Na koncu je še dodala:

KRATKO

Učitelj: »Ivica, povej na kratko, kaj veš o Vuku Karadžiču.«
Ivica: »Vuk se je rodil, živel in umrl.«

RAZLOG

»Odkar poznam Miro, ne kadim in ne pijem več.«
»Ali si se vanjo zaljubil?«
»Ne, brez denarja sem.«

POHVALA

»Kaj pa počenjaš sedaj?«
»Glasbene instrumente prodajam. Včeraj sem jih prodal nad dvajset!«
»Kaj? Klavirjev?«
»Ne, gramofonskih igel.«

RADOVEDNEŽ

Učitelj: »Mogoče je, da so na Luni tudi prebivalci.«
Janezek: »In kam gredo, kadar je mlaj?«

da se v taborišču vsi tikamo, ker smo bili prijatelji in smo morali skupno prenašati vse trpljenje.

Povedal sem jim, kako je v taborišču, kako se morajo varovati pri delu, da ne bi bili kaznovani. Ko sem jim povedal, da nas je skupno okoli 80.000, esesovske posadke pa le čez en tisoč, sta se čudila, kako smo se pustili tako malemu številu esesovcev. To sta bila Slavko Seračević in Janez Perenič. Odgovoril sem jima, da bosta povedala naslednjega dne, ko bosta prišla z dela v kamnolomu. Ko sem ju drug dan obiskal, sta sedela za mizo kot prilepljena, tako utrujena sta bila, da se jima še zgovarjati ni ljubilo. (Dalje)

„Kdaj pa kdaj, če se boš spomnil, prinesi na moj grob droben šopek. Vem, da boš to storil, zato ti že zdaj rečem hvala.“

Več nisem mogla poslušati; morala sem se premagovati, da ne bi na glas zajokala. Morda je Igor tudi jokal, nisem se upala obrniti, da bi ga videla v obraz... Margareto so čez nekaj dni odpeljali.

Bilo je nekaj let kasneje. Sprehajala sem se med grobovi. Med napisi sem prebrala ime Tihec Margareta. Nekaj časa sem brskala po spominu, da sem se spomnila, od kod mi je znano to ime. In v bronasti vazi je takrat cvetel šop rdečih vrtnic. Morda jih je prinesel Igor?

K. L.

Se znate smejeti?

PRI ZDRAVNIKU

»Tovariš zdravnik, pred petimi leti ste mi prepovedali zaradi revme stik z vodo, posebno še kopanje. Ali bi se sedaj že lahko okopal?«

OBRAMBA

»Ali veš, kako pravimo človeku, ki je od jutra do večera v gostilni?«
»Vem, natakari!«

PAZI NA PSA!

»In zaradi tega ščeneta, ki ga nikjer ni, si obesil tako veliko opozorilo?«
»Seveda, prav zato sem moral obesiti opozorilo, da mi psa kdo ne pohodi.«

PLEŠA

Učitelj vpraša Matevža: »Matevžek, povej, kaj je bil Prešeren?«
»Hokejist, gospod učitelj!«

Zimske urice

Stojim na mostu in mislim... O čem? Ledeni so valovi, po reki piš leden, toliko, da reka ne zamrzne in obstane. V mojih mislih pa poletne so poljane.

Zdaj pa zima, ni valoveče trave, cvetlice so spomini iz daljave, boje metulji mrzle se narave, brez lastovk puste so neba višave, utihnila zelena so planjave — le zlobni mrz od vsepovsod se roga.

Hodim po mestu, gledam... Koga? Bleda sence izvijejo se iz megle, v postave se brezumne spremenijo, zavite v svoj svet v daljo odhitijo, da lačna megla vase jih požre. Mrzle so hiše, temne zrem zidove, ko da za cerkvijo bi zrl v grobove.

Skozi nevidne špranje v sobo veter piha, in če človek dan za dnem ga diha, še najtoplejše čustvo v njem počasi usiha.

Povsod le veter, led in bele veje, na širnih poljih so snega odeje, a moje srce misel nate greje. Še vedno v mojih se očeh blešči ta sončni žarek, katerega si podarila mi.

Niso zbledele besede, katere napisala si, stopinje se poznajo v snegu — tvoje. In tam: mar niso tisto moje?

Pomen stopinj sedaj spoznam, ki prej je zame bil neznan: v ledeni reki življenje še obstaja in tihе trave čakajo toplote maja. Metulji z menoj želijo si poletja, takrat spet prišla boš in dovolj bo cvetja.

Veš, ko zdaj hodim po ulici, hiše niso več mračne. Za enim teh zidov zaslutim tebe in skozi gosto meglo zasije sonce.

Edvard

»Veš kaj, če bi te slišal oče, bi dobil zdajle sive lasel!«

»Gospod učitelj, to bi bil oče vesel, ker je plešast!«

OPOZORILO

Kmetijska zadruga je razpisala opozorilo nabiralcem gob: »Cenjeni gobarji, pohitite z nabiranjem gob, da vas ne prehitijo polži!«

PRVI POROČNI DAN

Žena: »Možek, takoj mi prinesi drv, skuhaj kosilo, pomij posodo, pospravi spalnico... Ampak to še ni use, veš, ljubi možek...!«

SKRIVALIŠČE

Sinko opazuje mamo, ko sadi čebulo in navdušen reče: »Mama, to si se pa dobro spomnila. Tu je ati sploh ne bo našel.«

DR. FRAN DETELA:

2

Mala življenje

POVEST

Ko vidi drugi žandar, kaj se godi, se obrne urno in hiti pred vrata na dvorišče, da bi Jurija prestregel; a kakor blisk šine ta mimo njega, ga sune na stran in izgine v hlevu, preganjavca pa za njim. — Začuden so se spogledali svatje pri tem dogodku; zdaj šele jim je bilo jasno, kaj vse to pomeni, in obče veselje se je hipoma umaknilo veliki žalosti. Oče Primož zdihuje, mati pa in nevesta, ki je hitro vse zvedela in pritekla, jokata na ves glas. Žene in dekleta ju skušajo tolažiti, a vsem je tako tesno pri srcu, da ne morejo najti prave besede.

Mnogo je prestopkov, katere sodi prosto ljudstvo vse drugače nego sodnik, ki se drži zakona. Naj nastane kje kakšen poboj in naj se zgodi nesreča, da koga ubijejo, ljudje bodo milovali ubijavca skoro ravno tako kakor ubitega. Oba sta nesrečna, pravijo; a kazni, ki zadene onega, se jim zdi vselej preostra. Vprašaj pa kmeta, zakaj je toliko tatvine na svetu, rekel ti bo: „Zato, ker tako lepo ravnajo s tatovi; pozimi jih redé, poleti pa izpuščajo, da hodijo krast. Obesite tata, pa ne bo več kradel.“ In ne morejo se prečuditi ljudje, zakaj je prepovedano na mestu ubiti požigavca, če ga zasačijo.

V Primoževi hiši pač nikomur ni prišlo na misel, da bi pomagal zakonu, katerega zastopata žandarja; marsikomu pa se je zbudila tiha želja, da bi vendar Jurij ušel.

„Predrta reč!“ se je hudoval Rožanec, „človek se nikjer ne more veseliti; za vsakim oglom tiči birič, da zasleduje poštene ljudi kakor lovski pes. Zakaj smo ju pustili noter! Mi ne potrebujemo žandarjev med seboj.“

„Bodi tiho!“ mu prigovarja žena Mina. „Naj te kdo sliši!“

„Prav imaš, sosed Rožanec,“ vpije Premec, „primojdunaj! Po meni vse zagomezi, kadar vidim žandarja. Našega Jurčka pa ne bodo vzeli, primojdunaj, da ne! Še bova hodila po gozdovih pa ribe lovila in rake pa žabe tudi. Ni-maja te šel!“

Pri tej priči pripeljeta žandarja Jurija vklenjenega v sobo. Znova začno ženske jokati; župnik pa stopi k ujetniku in ga opominja, naj krščansko prenaša svojo pokoro, da bo zopet srečen in zdrav videl svoje roditelje in svoj dom.

„Jesti mi dajte!“ prosi ujetnik, in žandar ustrezne župnikovi prošnji in razklene zvezani roki.

V hlevu sta bila ujela Jurija. Na nesrečo ni bila pristavljena lestva na svislí; hitro skoči Jurij na žleb, od žleba na gare in zgrabi z rokami rob line, ki drži na hlev, in se skuša gor zaviheteti; a kar se mu je prej tolikokrat posrečilo, mu je zdaj nemogoče; zaman se trudi, moči mu odpovedo, pred očmi se mu stemni in pade na tla, žandarja pa nanj in ga zvezeta brez upora.

Zdaj pa mu streže mati, žalostna, tako da jo mora tolažiti sin. Ženin in nevesta sedita nema poleg njega. Premec pa se je obrnil na žandarja, ki sta mu oba znana, in se razgovarja z njima in jima ponuja pijače.

Miha, ki je bil od druge strani prisedel k Juriju, mu govori tolažilne besede. „Nič ne maraj!“ mu pravi. „Če te malo pretepó, to pa nič! Jaz jih prenesem doma za prazen nič toliko, da bi bil že lahko svetnik, če bi jih dobro obrnil. Poglej moja usta: danes teden so mi izbili dva zoba kar zastonj. Pri Mrčunu smo pili. Tomažetova dva sta pa na pragu stala in se pogovarjala. Jaz ju primem za lase — takole — enega s to roko, drugega pa s to in potrkam dvakrat z glavama vkup, vtretje sta se pa trda naredila; jaz izpustim, in odletela sta vsak na eno stran kakor snopa s polnega voza. Potlej sta pa segla po meni; vidiš, zavoljo take neumnosti!“

„Pusti me, Miha,“ mu reče Jurij nejevoljen in ga odrine, Miha pa se pridruži Rožancu, ki se je tiho pomenkoval z njegovim očetom; harmonika je bila pač obmolknila.

„Zdaj gremo,“ reče žandar in vklene Jurija; ta se še enkrat ozre na svoje drage, in tiho ga odpeljeta stražnika, ki jima je tudi težko delo jokanje.

Povedali smo, kako primerno ime ima Dolina, ki leži v dolini, zaprti od vseh strani. Stari ljudje trdé, da je ves dol pokrivalo svoje dni jezero, in na Rebri so našli baje železen v skalo vdolan obod, kamor so gotovo v starih časih privezovali čolne in ladje, in če slišijo — po navadi stari možje in žene — pod Goro Sv. Florjana nekaj bobneti, kaj more to pač biti, če ne voda, katere je ves hrib poln in ki čaka le duška, da se razlije po nižini? Cesta, ki drži čez hrib, se vije kakor bela kača sem ter tja, gor in dol, in vaški geometri vedó dobro, da je prema črta čez sedlo ravno petkrat krajša nego okrajna pot; in ker Dolinci niso posebni prijatelji dolgih potov, so shodili čez

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 23. januarja: 9.55—11.30 Za svetovni smučarski pokal: Slalom za moške v Wengnu — 12.55—14.00 2. spust — 15.30 Na osnovi upanja; vesoljne večernice v tednu molitve za edinost kristjanov — 16.00 Smejte se z nami: Theo Linggen predstavi: Na širokem morju (2), Stan Laurel in Oliver Hardy — 17.00 Listamo po slikanici — 17.20 Mačja šala; lutkovna risanka — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Avstrija v sliki v nedeljo — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Odločitev v steni; film pripoveduje zgodbo gorskega vodnika Servoza, ki vodi turiste iz Chamonija v gorski masiv Mont-Blanca — 21.55 Šport — 22.05 Nočni izbor, z Rudijem Klausnitzerjem — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 24. januarja: 9.00 Za cici-bane — 9.30 Elektrotehnika (8) — 10.00 Viljem Tell (TV v šoli), od 7. šolske stopnje — 10.30 Naš mož v Riu; filmska parodija o agentih — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.50 Nastop v Manhattanu: Izsiljevanje — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 25. januarja: 9.00 Za cici-bane — 9.30 Astronomija (3) — 10.00 Formalna logika (TV v šoli) — 10.30 Yuma... Boj maršala proti nevarni za-

hrbni spletki — 12.25—13.00 Za svetovni smučarski pokal: Smuk za ženske v Crans Montani — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Lisica z zlatimi uhanj (8) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tveganje — 21.05 Za svetovni smučarski pokal: Smuk za ženske — 21.25 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju v Helsinkih: Tek dvojic — 22.10 Hiša na lepem kraju: Gospodična Forrest (ponovitev oddaje z dne 24. 1. 1977, TV 2) — 22.55 Poročila in šport.

SREDA, 26. januarja: 9.00 Živordeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes (4) — 9.55—11.30 Za svetovni smučarski pokal: Slalom za ženske v Crans Montani: 1. spust — 11.45 Nepoznano sos-edstvo (TV v šoli) — 12.25—14.00 Slalom za ženske: 2. spust — 17.00 Kristalna palača; predstava lutkovnega gledališča — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Risarski film z Adelheid (1) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Slalom za ženske (posnetek) — 20.30 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju v Helsinkih — 22.15 Poročila.

ČETRTEK, 27. januarja: 9.00 Za cici-bane — 9.30 Elektrotehnika (9) — 10.00 Krščanski običaji (3. ponovitev) — 10.30 Princ Eisenherz; viteški film — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Junaki zraka; film iz začetkov letstva (3) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 18.55 Izložba — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Zgodba sirotice in njenega bogatega podpornika — 22.00 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju: Moški posamezno — 23.30 Poročila.

PETEK, 28. januarja: 9.00 Za cici-bane — 9.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju (7) — 10.00 Obiščemo razstavo; arheološke najdbe na Kitajskem (TV v šoli) — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Zgodba sirotice in njenega bogatega podpornika (ponovitev s prejšnjega dne) — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kuhinja v televiziji — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 18.50 Sindikalna oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Divje zelenje cvete v mestu; v nekem ameriškem milijonskem mestu olepša črna deklica svoje okolje — 20.15 Uradni spisi XY nerešeni — 21.20 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju v Helsinkih: Ples — 22.50 Uradni spisi XY nerešeni — 23.05 Poročila.

SOBOTA, 29. januarja: 12.55—15.30 Sankanje: Dvosedežni bob — 15.30 Namu, kit ropar — 17.00 Risanka — 17.30 Orzovej; beli sin malega kralja — pustolovska serija iz afriške džungle — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 ORF danes — 18.30 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko-aktualno — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 Vrtljak, z Vicom Torrianijem — 21.35 Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju: Ženske posamezno — 23.10 Vprašanja kristjana — 23.15 Inšpetkor Queen išče nasvete — 0.40 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 23. januarja: 17.15 Spotoma — 18.00 Sloviti zvezdniki — 18.30 Neznani ustrežljiv človek; burna šalovska igra o milijonarju, mali tajnici in sobolju — 2 — 20.00 Enciklopedija — 20.15 V lastni zadevi.

PONEDELJEK, 24. januarja: 17.30 Astronomija (3) — 18.00 Angleščina — 18.30 Iz Teksasa v Saskačevan; z žetvenim in kosilnim strojem po Ameriki — največja žetev žita na svetu traja pet mesecev — 19.30 Formalna logika (8) — 20.00 Hiša na lepem kraju: Gospodična Forrest — 20.50 Prost vstop; kulturni magazin — 22.05 Past.

TOREK, 25. januarja: 17.30 Kmetijstvo (4) — 18.00 Angleščina — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Nepoznano sos-edstvo — 20.00 Letovanje — 21.55 Čas v sliki 2 in kultura.

SREDA, 26. januarja: 17.30 Elektrotehnika (9) — 18.00 Francoščina — 18.30 Marituba, vas upanja; pomoč go-bavam ob Amazonki — 19.30 Spošto-vanje življenja — 20.45 Smejmo se s Karlom Valentinom — 21.45 Čas v sliki 2 in kultura — 22.30 Skrivnosti džungle.

ČETRTEK, 27. januarja: 17.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.00 Ruščina — 18.30 Prost vstop — 19.30 Arheološke najdbe na Kitajskem — 20.00 Iščem gospoda Obolskega; televizijska igra — 21.30 Čas v sliki 2 in kultura.

PETEK, 28. januarja: 17.30 Elektrotehnika (10) — 18.00 Nemščina — 18.30 Trije obrazi gospe Sohove; kitajsko

cestno gledališče na Tajskem — 19.30 Angleščina — 20.00 Deli nedeljvega — 21.00 Nova; poročila iz znanosti in raziskovanja — 21.20 Trailer — 22.05 Čas v sliki 2 in kultura — 22.40 High Chaparral: Črni divji konj.

SOBOTA, 29. januarja: 16.00 Koncertna ura — 17.15 Stekleni človek (ponovitev z dne 19. 1. 1977, TV 2) — 18.00 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Usmerjeno gospodinjstvo (I) — 20.00 Galerija — 20.15 Burgtheater na turneji: Nestroyeve predstave — 21.50 Zgodnja razmerja.

TV Ljubljana

NEDELJA, 23. januarja: 8.20 Poročila — 8.25 Od vsakega jutra raste dan: Brežice — 8.55 625 — 9.35 I. Silone: Vino in kruh, nadaljevanka — 10.35 Skozi puščavo in goščavo, mladinska nadaljevanka — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — Nedeljsko popoldne: Križem kračem, Pisani svet — Okrogli svet — Športno popoldne — 16.45 T. Partljič: Mama umrla — stop — TV drama — 17.40 Poročila — 17.45 Roparji — celovečerni film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Užiška republika, nadaljevanka — 20.55 Gemidjija — dokumentarna oddaja — 21.25 TV dnevnik — 21.40 Plesni orkester RTV Ljubljana s pevko Terry Quaye — 21.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 24. januarja: 10.00 TV v šoli — 12.10 TV v šoli: Matematika, Pogovor s pesnikom, Ali ste vedeli — 17.05 Glasbeni cici-ban: Snežak — 17.15 Skrivnosti globin — serijski film — 17.40 Obzornik — 17.55 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 A. Negrin: Mafija — TV drama — 21.10 Kulturne diagonale — 21.50 Mozaik kratkega filma: Dežela toplic — 22.10 TV dnevnik.

TOREK, 25. januarja: 10.00 TV v šoli — 12.10 TV v šoli: Matematika, Pravljica, Literatura — 17.10 Grdina pod kamnom — iz serije Zverinice iz Re-zije — 17.30 Pika nogavička — 17.55 Obzornik — 18.10 Glasbena oddaja — 18.35 Mozaik — 18.40 TV trim test — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Oči kritike — 20.30 Propagandna oddaja — 20.35 H. de Balzac: Blišč in beda Kurtizan, nadaljevanka — 21.35 Galsbeni magazin — 22.15 TV dnevnik.

SREDA, 26. januarja: 10.00 TV v šoli — 12.10 TV v šoli: Matematika, Pogovor s pesnikom Kaštelanom, Ali ste vedeli? — 16.55 Matija Valjavec: Pastir — 17.20 Italijanski muzeji, dokumentarni film — 17.50 Obzornik — 18.05 Na sedmi stezi — 18.35 Mozaik — 18.40 Pogovori o glasbi: Vokalna in

instrumentalna glasba — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Velika vojna — 22.10 TV dnevnik — 22.20 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju.

ČETRTEK, 27. januarja: 10.00 TV v šoli — 12.10 TV v šoli: Matematika, Pravljica, Otroci v prometu — 17.20 Safari — živalska vojna — 18.10 Obzornik — 18.25 Mozaik — 18.30 Mala čebelica — 18.45 E. Rostand: Cyrano de Bergerac, 2. del — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Humoristična oddaja — 20.30 Mednarodna obzorja: Kaj je to evrokominizem — 21.20 TV dnevnik — 21.35 Helsinki: Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju.

PETEK, 28. januarja: 10.00 TV v šoli — 12.10 TV v šoli: Matematika, Ribiči in Urka — 17.10 Križem kračem — 17.25 Morda vas zanima: Gledališče in tenis — 17.55 Obzornik — 18.10 Jugoslovanska folklor — Mozaik — 18.45 Narodni parki — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.00 Tedenski notranje-politični komentar — 20.00 Propagandna oddaja — 20.05 J. Brozskiewicz: Kopernik, nadaljevanka — 20.55 Ulice San Francisca — serijski film — 21.45 TV dnevnik — 22.00 Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju, tekmovalne plesnih parov.

SOBOTA, 29. januarja: 8.00 Mala čebelica — 8.15 Violinski ključ — 8.30 Jole, jole, nadaljevanka — 9.00 Zverinice iz Režije — 9.20 Skrivnosti globin — serijski film — 9.45 Psihologija dela: Fluktuacija delavcev — 10.05 Razgledi: Zdravnik splošne medicine — 10.40 Dražgoše — iz cikla Čas, ki živi — 11.15 J. Brozskiewicz: Kopernik, nadaljevanka — 16.10 Košarka: Jugoplastika — Crvena zvezda — 17.40 Mozaik — 17.45 Obzornik — 18.00 Risanka — 18.15 Mali Filip — film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 TV žetnik — 20.35 Propagandna oddaja — 20.40 Helsinki: Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju — tekmovalne žensk — 22.00 TV dnevnik — 22.15 625.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 23. januarja: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 24. januarja: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Narodno-zabavna glasba.

TOREK, 25. januarja: 09.30—10.00 Za našo vas — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 26. januarja: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Minute z... — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 27. januarja: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Iz popotne torbe (M. Kržič: Kreta in Turčija).

PETEK, 28. januarja: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Ljudske pesmi — Dr. A. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena: Potok — Bach v občini Bilčovs.

SOBOTA, 29. januarja: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

PRUTAR CENTER MÖBEL+ELEKTRO

Barvni televizor

S 8995.-

Darujte za tiskovni sklad!

Köchen

- direktna prodaja k cenam proizvodnje
- tukaj načrtuje in izdeluje strokovnjak vašo kompletno kuhinjo
- od ponedeljka do petka odprto brez odmora od 8. do 18. ure; v sobotah od 8. do 12. ure.

PROSTORI ZA OGLEDE ZA STAVLJANJE V TOVARNI: PODJERBERG / ST. KATHREIN
Pošta Škofiče / Schlefing
Telefon 0 42 74 - 29 55 18

hrb mnogo stranskih stez, ki se več ali manj ujemajo s premo črto in tu in tam križajo cesto. Peš ljudi vidiš malo hoditi po cesti, razen če je deževno in blatno; le kak potnik, ki teh bližnjic ne pozna, mora poslušati, kako ga pomiljuje vaščani, da je storil toliko nepotrebnege pota. Pol ure od vasi se izgublja cesta v lesu, in klanec se prične. Od kraja pokriva borovec, više gori bukev večji del gore, sem ter tja pretrga kaka golina gosti gozd. Na takšno golino naleti, če greš kake četrt ure po gozdu. Reven pašnik je obrasel z robidami in malinjem, na koncu goline pa stoji na pol skrito majhno znamenje, ob katerem pelje dolinska bližnjica čez okrajno cesto. To je Podrto znamenje, zidan spomenik, ki leze na kup od starosti in ker nihče ne skrbi zanj. Slika Kristusovega trpljenja se komaj še razločuje. Kar je pa ostalega zidovja, je vse počečkano in opisano, zakaj mladina, ki tod hodi in pase, se proslavlja tukaj in riše brez usmiljenja z barbarsko roko svoja hodna imena na zid. Kdo bi se ne spominjal znanega začetka perzijskih spomenikov: „Tako govori kralj Darjavuš,“ ko bere na znamenju: „To pišem jaz, Jaka Robovec; to pa Jože.“ A noben Jaka in noben Jože ne bi šel ponoči mimo znamenja, zakaj tu straši. Pred štiridesetimi leti se je tam ubil, ali kakor pravijo drugi, so tam ubili graščinskega gospoda iz Prapreč, in od tedaj se ljudje ponoči radi ogibljejo tega kraja. Globoke jame okrog zidovja pričajo, da so iskali lahkoverni ljudje tudi že zakladov tod. Kdo pa je postavil znamenje in zakaj, to se ne vé; zakaj da bi b! kdo pokopan pri spomeniku, ne smemo še sklepati iz napisa: „Tukaj počiva Janez Kos, kadar nese v malin.“

Precej pozno je že bilo, ko sta odgnala žandarja svojega ujetnika; dež je začel gosteje padati in tema se je

bila storila. Trdo za Jurijem korakata stražnika s puško in bajonetom na rami ter z roko na jermenu. Komaj se čuje stopinja v dežju in medlo se svetita šlema. Ponoči se zdi vsaka pot daljša, bodisi da se počasneje hodi v temi ali da smo manj razmišljeni, ker ne zadeva toliko vtiskov ušes in oči. Mlajšemu žandarju se je zdelo, da se pot vleče.

„Dolga bo,“ pravi tovarišu, ko prideta pod klanec.

„Dolga,“ odgovori oni; a videlo se mu je, da se mu ne ljubi govoriti, in molčala sta oba. Hoditi sta morala pač po cesti, prvič zavoljo slabega vremena in potem, temà je in zapelje tudi izkušenega potnika. — Teško je dlje časa zvesto paziti na eno in isto reč, če se nam vsiljuje misel, da je pozornost nepotrebna.

Žandarja sta sprva pazno gledala okrog sebe, ker sta se nekoliko bala, da ne bi ljudje kaj poskušali; a ko sta prišla tako daleč od Doline, sta se vdala brezskrbno vsak svojim mislim. O vodniku Križanu so govorili ljudje, da bolje vidi ponoči ko podnevi; toda najostrejši čut zmoti včasih človeka, ki se preveč zanaša nanj.

Komaj sta žandarja mimo Podrtega znamenja, skočijo izza zidovja trije možje. V trenutku izvijeta dva žandarjem puške iz rok, tretji pa potegne Jurija v stran pod cesto.

„Hudič, stoj!“ vpije Križan in dere v hosto za ubežniki, a komaj je storil deset korakov, tresk! pade na tla. Nekdo je bil srobot napeljal od debela do debela, in ta mu je izpodnesel noge. Preden se je pobral, so bili oni že bogve kje. Brez vsega boja in čudno naglo se je izvršil nenadni napad. O preganjanju ponoči po gozdu, kjer so tla polzela po dežju, še misliti ni bilo.

„Pri moji veri,“ se roti Križan, „tega pa še ne! Da mi tak preklet smrkavec uide! — Ti tudi nič ne vidiš!“

„Jaz nimam mačjih oči,“ odvrta mlajši. „Kaj morem jaz, če so naju napadli!“

„Jezik za zobmi!“ kriči oni. „Govori, kar te vprašam. Ali si videl katerega v obraz?“

„Kaj bom videl!“ pravi tovariš, „saj še svoje roke ne vidim. To vem, da je bil ves črn.“

„Poberi puško, pa nazaj!“ ukaže Križan, in urno se vrnete proti Dolini. Križan je klel in se pridušal, da ga že pozna, da bo že dobil tega, ki jima je to napravil; tovariš pa je bil nejevoljen, da morata zopet nazaj v tem času pa v tem vremenu.

*

„Primojdunaj!“ je kričal Premec pred Primožovo hišo. „Dobre volje bodite, ljudje božji! Kaj pa to, če katerega odpelje cesarski mož! To se dandanes lahko primeri vsakemu poštenjaku. Zavoljo tega ni treba tuliti in vekati!“

Zraven njega stoji Miha s harmoniko in par fantov, ki se čudijo, zakaj stoje vsi na dežju.

„He fantè,“ pravi Premec, „saj nisi iz soli. Ta dežek je tako dober, da bi se mu moral odkriti. No, Rožanec, kaj praviš ti? Stopiva tja k Nacetu na en polič, ker je tukaj vse navzkriž.“

„E, kaj bi hodil,“ mu ta odgovarja. „Notri je še vsega dosti, hvala Bogu, jedi in pijače, kaj bi zapravljali!“

„O, ti stiskač!“ se jezi Premec. „Ali ne čutiš, da se je vino skisalo od samih kislih obrazov? Miha, zagodi kako okroglo, da ne bomo slišali joka.“

Kar prisopihata žandarja.

„Hentaj, gospod Križan!“ rine Premec naprej. „Ali ste že oddali svojega ptička? Zdaj pa le še pijmo!“

(Dalje prihodnjič)

MIRKO BOGATAJ:

Telesna kultura del celovite narodne politike

Za današnji čas in prostor je nedvomno značilno spoznanje, da morajo različne oblike telesno-kulturne dejavnosti, kot so telesna vzgoja, šport, športna rekreacija in turizma postati sestavni del tudi našega človeka. In to ne samo zato, ker sodobna civilizacija s svojimi dosežki obenem preti in obljublja človeku, temveč tudi zato, ker je telesna kultura zlasti za nas področje, ki dopušča skoraj neomejeno možnost uveljavljanja in potrjevanja osebnosti tudi našega človeka. Da bi to dojeli naši narodni voditelji, je moja skromna novoletna želja. Tudi telesna kultura koroških Slovencev bo vse bolj prispevala k položaju naše narodne skupnosti in njenega prihodnega razvoja: ali se bo razvijala v sredini, v kateri bi njena ustvarjalna funkcija lahko predstavljala najvišji kriterij, ali v okolju, v katerem bodo različni prevzeti vzorci, ki nam jih na vsakem koraku vsiljujejo in jih včasih tudi brez pomislekov prevzemamo, omejili našo svobodo in ustvarjalne funkcije ter pustili, da bomo vse bolj utonili v anonimnosti splošnega teka športnega dogajanja v deželi.

V naši borbi za narodni obstanek morajo tudi telesna vzgoja, šport in športna rekreacija prispevati delež, ki bo spodbujal latentne sile ustvarjalnosti in samosvojesti našega človeka. Potrebujemo dalekosežni načrt in cilj, telesno kulturo, ki se bo kar se da osvobodila togih gibov in predpisov, ter našim rojakom, ki živé v trušču, napetosti in vznemirjenosti, nudila to, kar je njen poglavitni namen: telesno in duševno sproščenost. Brez dvoma bi bil vsak pretiran optimizem v tem trenutku, še v prvih dneh novega leta, odveč. Daleč smo še od tega, da bi sočasno videli mnogo slabega iz preteklosti in sedanjosti,

za odpravo katerega bomo morali izgubiti še mnogo sil in časa. Prihaja pa trenutek, ko se bomo morali na raznih področjih opredeliti za „kaj“ in „kako“. Gre za točno opredelitev nalog in metod, gre za to, da še odločneje preidemo od besed k dejanjem. Za uresničitev temeljnega načrta pa moramo združiti v enotno fronto vse sile. Drobiljenja na področju telesne kulture bi moralo biti konec. Ne več drobiljenja sil in že tako skromnih sredstev, temveč skupen program in akcija!

Če si je področje telesne kulture naših ljudi v letu 1976 priborilo pravico, da je bilo, čeprav skrom-

no in precej ob robu, omenjeno tudi v novoletnih poslanicah naših narodnih voditeljev, je tako postalo del celovite narodne politike, kar v letu, ki je pred nami, lahko opraviči in potrdi le s politično zrelostjo in akcijsko enotnostjo na vseh ravneh. — V ta cilj bi se morali vključiti vsi dejavniki na področju našega narodnega življa: naši učitelji, kulturna društva, osrednji organizaciji in obstoječa športna društva. V tej enotni fronti morajo biti pomemben dejavnik tudi naša skromna sredstva javnega obveščanja.

Ob takem gledanju na telesno kulturo in ob taki funkciji telesne vzgoje, športa, planinstva, ki je pri nas v zadnjih letih še vedno v lepem razvoju, bi bilo potemtakem pravilno, da napravimo sistematičen načrt, da si ustvarimo ustanovo, ki bi z raziskovalnim delom razvijala in izpopolnjevala strokovno delo, usposabljala strokovnjake iz lastnih vrst, strokovnjake za rekreacijski in tekmovalni šport ter postopno, vendar načrtno osveščala našega človeka v tem smislu, da je sam dolžan skrbeti za višjo stopnjo njegove telesne kulture. Gre za stoletja staro težnjo po „zdravju duha in telesa“, ki mora biti že danes, še bolj pa

Ingemar Stenmark „naš prijatelj“

SESLJAN. — Čeprav leži Sesljan pri morju (v Italiji), pa se veliko tamkajšnje mladine navdušuje za alpsko smučanje.

Skupina slovenskih sesljanskih otrok (ki so sicer člani in se udeležujejo tekmovanj tamkajšnjega društva „Sci 70“, ker „SK Devin“ ne goji alpskega smučanja), je v prvi polovici tega meseca privatno trenirala v Bruniku pod vodstvom večšega učitelja. To dejstvo ne zanima širše javnosti: omembe vredno pa je, da so slovenski otroci po naključju preživeli kar ves dan v družbi svetovnega smučarskega prvaka, Šveda Ingemara Stenmarka, ki jim je posvetil še posebno pozornost, ko so mu zaupali slovensko poreklo. Aleksandra Škerk, ena izmed udeleženk, je takole opisala srečanje s Stenmarkom:

„Med našim 10-dnevnim treningom na snegu v Bruniku (Plane Coronas), kjer smo se vneto pripravljali na bodoča tekmovanja, nas je naš trener obvestil, da bomo naslednjega dne gostje nič manj kot svetovnega prvaka Stenmarka. In res, takoj po zmagi Stenmarka v Laaxu (Švica), smo se podali v vasico Pflazen, kjer smo pre-

živeli ves dan v njegovi družbi. Prisostvovali smo treningu in kasneje smo še sami pokazali, kaj znamo. Povedali smo mu, da smo doma iz Sesljana pri Trstu, da tudi mi radi smučamo, čeprav smo doma pri morju. Ni se čudil, nasprotno, veselil se je, da je v družbi tako pridnih smučarjev. Aleksandro in Katjo je pohvalil za dobro tehnično znanje, ki je osnova smučanja sploh, Igorja pa še posebej za veliko borbenost. Bil je tako vesel naše družbe, da nas je proti večeru povabil na majhen prižigek, kjer smo se pozneje tudi

slikali. Zazeleli smo mu veliko uspehov v nadaljevanju tekmovanja za svetovno prvenstvo. Dragi slovenski športniki, ko boste na televizijskih zaslonih sledili tekmovanjem, bodrite za Stenmarka, prijatelja vseh zamejskih smučarjev.“

Simpatični in neprekosljivi švedski prvak goji torej čustva prijateljstva in spoštovanja do Slovencev, po vsej verjetnosti tudi zato, ker je s „slovenskimi“ smučkami (ELAN-kami) lani zaslužen osvojil naslov svetovnega smučarskega prvaka. —bs-

V Planici se pripravljajo

Planiško velikanko, kjer bo od 18. do 20. marca teden smučarskih poletov, so že začeli pripravljati. Kljub skorajda poldrugemu metru snega ter mornemu sneženju je v soboto 80 kadetov šolskega centra RSNZ iz Trsta kar dvakrat „prehodilo“ doskočišče 165-metrске skakalnice.

„Če hočemo, da bo skakalnica do marca dobro pripravljena, je treba začeti z deli čimprej, sicer se nam lahko ponovi leto 1972. Še bolje bi bilo, če bi s pripravami začeli že decembra,“ je povedal vodja odprave, inž. Lado Gorišek.

„Namen akcije je, da utrdimo spodnjo plast in zapolnimo vse luknje na doskočišču. Ko bo sneg

Namizni tenis:

(V letalski nesreči umrl tudi Alser)

V letalski nesreči v Stockholmu je izgubil življenje tudi bivši svetovni namiznoteniški prvak Šved Hans Alser.

21 oseb je izgubilo življenje, ko je v okolici švedske prestolnice strmoglavilo notranje linijsko letalo, ki je letalo iz Christianstada, na jugu Švedske. Potniško letalo se je vnelo v višini sto metrov, ko je hotelo pristati na letališču. Treščilo je na parkirišče v zahodnem delu Stockholma. Pri tem je bilo razbitih več avtomobilov, ki so parkirali.

24-letni Alser, ki je bil trenutno tudi trener državne namiznoteniške reprezentance, je potoval v Stockholm, kjer bi se moral udeležiti seje švedske namiznoteniške zveze.

stlačen, bodo delo prevzeli teptači in zgladili sneg. Te dni ga je zapadlo toliko, da ga bo verjetno dovolj do marca. Sprva smo namepravali pohoditi tudi zaletišče, toda zaradi preobilice snega to ni bilo mogoče.

Inž. Gorišek zatrjuje, da bo velikanka do tedna poletov povsem pripravljena. Seveda pa bo treba nad skakalnico sedaj bdeti takorekoč vsak dan.

„Skakalci bodo lahko brez nevarnosti leteli čez 170 metrov, ker je radius skakalnice nekoliko povečan, seveda vse po mednarodnih pravilih.“

Popraviti pa bo letos treba tudi staro velikanko. Spet se je zlomil en nosilec, tako da je na doskočišču nastala pet metrov dolga in šest metrov široka luknja. To bo treba čimprej popraviti, kajti na tej skakalnici bodo treningi pred poleti.

● Jugoslovanska moška rokometna reprezentanca je osvojila prvo mesto v svoji kvalifikacijski skupini na svetovnem študentovskem prvenstvu v Varšavi. V finalnem delu bodo poleg Jugoslavije še Sovjetska zveza, Romunija in Poljska. Na zadnjem srečanju je Jugoslavija premagala Sovjetsko zvezo s 30:26.

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

jutri, sestavni del kulturnega, političnega in gospodarskega programa naše narodne skupnosti.

V prvem obdobju ustvarjanja novih programov bomo bržkone razočarali tiste, sicer maloštevilne ljudi, ki pričakujejo delo po starem, in prav tako tiste, ki čakajo na dosežke v smislu „panem et circenses“ („kruha in iger“). Treba bo razviti novo osnovo dela, upoštevaje celotne potrebe manjšine. Treba bo dati večji pomen tistim športnim panogam, ki so za naš prostor in naša sredstva posebno aktualne in pomembne.

Nesporno je, da sodobno življenje terja ustrezne materialne pogoje za nemoteno razvijanje načrtov in programov v osnovanih oblikah. Na splošno bi omenil, da posvečamo temu vprašanju pri nas premalo pozornosti, čeprav ugotavljamo, da je razvoj telesne kulture v najširšem pomenu besede že nujno potreben in mora postati sestavni del našega narodnostnega življa.

Še enkrat: navedena vprašanja je moč uspešno reševati samo s koordiniranim delom vseh zainteresiranih družbenih činiteljev. To pa ne priložnostno, temveč programirano na dolgoročni podlagi. Usmeriti bi jih bilo treba k navedenim problemom, določiti poti in načine za njihovo uspešno reševanje, pa tudi za to potrebna materialna sredstva.

Pri nas pa je idiličnost posebne vrste vendarle še precej živa. Ta se — grobo rečeno — kaže, v tem da v sedanji dejavnosti (zaradi prestiža) hitro pozabljamo na prave smote telesne kulture.

Naša glavna naprežanja naj bi veljala tistim, ki gledajo televizijske prenose, poslušajo in berejo komentarje in dan za dnevom sprejemajo nove informacije o telesni vzgoji. Tistim mladim in starejšim, ki razmišljajo o superatletih, jih občudujejo ter se zanimajo za šport, za „najpomembnejšo obrobno stvar v življenju našega časa“.

Premisleka vredna naj bo torej težnja, naj bi bila telesna kultura koroških Slovencev praznik nove pomladi, praznik obnove našega naroda.

Celovec

Smučarski tečaj Slovenske fizkulturne zveze na Voglu (13.—19. 2. 1977)

Slovenska fizkulturna zveza bo v semestrskih počitnicah meseca februarja 1977 pripravila za svoje člane in prijatelje enotedenski smučarski tečaj. Smučarski tečaj je četrti po vrsti in bo kakor že minulo zimo v zimskošportnem središču na Voglu (1540 m nm. v.). Tam se na hajajo smučarje z mnogimi vlečnicami in sedežnicami. Tečajniki bodo stanovali v novourejenih bungalovih Mladinskega doma ob Bohinjškem jezeru, odkoder se bodo povzpeli z vzpenjačo vsak dan na smučišča na Voglu. Cena polnega penziona bo znašala 115 ND (plus turistična taksa), cena enotedenske vozovnice za uporabo vseh žičnic, vlečnic in vzpenjač pa 350 ND. Za omenjeno ceno bodo tečajniki popolnoma oskrbljeni, poleg tega bodo imeli priložnost, pod strokovnim vodstvom uživati pouk v smučanju.

Od sobote 13. februarja do sobote 19. februarja 1977 je v Mladinskem domu rezerviranih 40 ležišč. Interesenti naj se pripravijo najkasneje do torka 1. februarja 1977 tako, da prenakažejo na konto številke Slovenske fizkulturne zveze (2911) pri Posojilnici Celovec (4478.030) prijavnino v znesku šil. 400.—. Prenakazani znesek se bo pri plačilu penziona upošteval. V primeru brezvrznočne odsotnosti prijavitelja pa bo znesek zapadel. Interesenti, ki se bodo prijavi do 1. februarja 1977, bodo dobili po pošti podrobne informacije.

PODKLOŠTER

Pretekli petek so iz Italije izgnali brezposelno avstrijsko državljanko Margareto Muckenhuberjevo in jo izročili žandarjem v Podkloštru.

PODTURJA VAS

(Čelno trčenje)

Na Koroški zvezni cesti v Podturji vasi, v podkloštrski občini, je zaradi podedice zaneslo avtomobil 56-letne strokovne šolske nadzornice Friderike Ogris iz Peč. Pri tem je trčila v vozilo 29-letnega kmeta Antona Ottowitza iz Lipe. V prometni nesreči je bila Friderike Ogris težeje, Anton Ottowitz in njegov sopotnik, 44-letni kmet Simon Mikl iz Radne vasi, pa sta bila lažje ranjena. Vse ponesrečence so prepeljali z rešilnim avtomobilom v beljasko deželno bolnišnico. Pri trčenju sta se oba avtomobila popolnoma razbila. Ta prometna nesreča se je pripetila 14. januarja.

SINČA VAS

(Zgorelo je mizarstvo)

Pred nekaj dnevi je v delavnici mizarkega mojstra Valentina Lobniga v Sinči vasi, v dobrolski občini, izbruhnil ogenj, ki je uničil mizararsko delavnico, stroje in vso zalogo lesa. Škodo cenijo na milijon šil. Na kraj požara so takoj prihiteli gasilci iz Peračic, Sinče vasi, Dobrle vasi in Velikovca, ki so se trudili, da se požar ne bi razširil na sosednja poslopja.

Pri gašenju se je lažje poškodoval 61-letni gasilec Jakob Werkl iz Nograda.

GORA OSOJŠČICA

(Smučarski nesreči)

Na gori Osojščici pri Beljaku sta se v ponedeljek, 17. januarja, pri smučanju ponesrečila 56-letna diplomirana medicinska sestra, Johanna Staudacher iz Otoka (Vrbsko jezero) in 14-letni šolar Ernst Pacheiner iz Annenheima ob Osojškem jezeru. Pri padcu sta si oba zlomila piščali. Pilot Johann Werginz ju je s helikopterjem pripeljal v celovško deželno bolnišnico.

PODGORJE

(Zlom golenice)

Na rožanskem smučarskem tekmovanju, ki je bilo na Rutah nad Št. Janžem, si je pri padcu v nedeljo, 16. januarja, zlomil golenico (Schienbein) 16-letni mehaniški vajenec Anton Fugger iz Podgorij v Rožu. Iz Celovca došli rešilni avtomobil, je nesrečnega Antona pripeljal v deželno splošno bolnišnico.

HOTEL KARNER V PLAMENIH

Brdo, Baško jezero. — V torek, 18. januarja, ob 11.30 je začel goriti moderni hotel Karner na Brdu ob Baškem jezeru.

Da štirinadstropni hotel, ki je veljal 25 milijonov šilingov, ni popolnoma postal žrtev plamenov, se imajo zahvaliti upravniku hotela Francu Hoiu in pa debelemu snegu, ki je bil na strehi. Hoi, ki je videl, kako se dvigajo gosti oblaki dima iz poslopja, je takoj obvestil gasilce v Beljaku in okolici.

Kmalu potem se je na kraju požara zbralo več kot deset gasilskih čet, ki so v poldrugi uri zadušili nevarni ogenj. Prepotrebno vodo za gašenje so deloma črpali tudi iz bližnjega Baškega jezera.

PLEŠIVEC PRI KOTMARI VASI

V sredo popoldne smo pokopali na kotmirškem pokopališču Mihaela Packa, Krzrnarja na Plešivcu. Rajni Krzrnar je bil dolga leta slovenski odbornik v kotmiški občini.

Naj počiva v miru. Ženi in otrokom izrekamo iskreno sožalje.

(Daljše poročilo bomo objavili v naslednjem NT.)

NA SVEČNICO, 2. februarja 1977, bo v Celovcu shod za vse tretjerednike.

Ob devetih zjutraj se zberemo v kapucinski cerkvi. Naj bi nihče ne izostal.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.